

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Učitelem v mateřské škole

Vypracoval: Tomáš Mařík
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Plachá, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. července 2023

Tomáš Mařík

Poděkování

Děkuji Mgr. Veronice Plaché, Ph.D., za cenné rady a vedení mé bakalářské práce. Také bych rád poděkoval kolektivu Ekoškolky Rozárka za inspiraci při práci s dětmi a mé ženě, která mi byla oporou.

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá pedagogy-muži ve feminizovaném předškolním vzdělávání. Teoretická část se zabývá osobností a osobnostními předpoklady učitelstva, dále uvádí do problematiky feminizace předškolního vzdělávání a jejích příčin, zabývá se také genderovou citlivostí v předškolním vzdělávání. Zaobírá se potřebností mužské autority, maskulinitou a také odlišností pedagogů a pedagožek v přístupu k dětem v mateřské škole. Praktická část je zpracována za použití kvalitativní metody, rozhovorů. Popisuje žitou zkušenost pedagogů-mužů v předškolním vzdělávání, analyzuje ji a interpretuje. Zabývá se tím, jak učitelé vnímají své postavení v mateřské škole, jak se cítí přijati společností a okolím.

Abstract:

This bachelor's thesis focuses on male teachers in the feminized preschool educational system. The theoretical part presents the theoretical background of personality and the necessary prerequisites for teachers. It introduces the issue of feminization in the preschool educational system, explores its causes, and discusses gender sensitivity in preschool education. It also delves into the need for male authority and masculinity in general, as well as the differences between approaches of male and female teachers towards children in kindergartens. The practical part employs qualitative interviews as the research method. It describes the lived experiences of male educators in preschool education, analyzing and interpreting their perspectives. It specifically investigates how male teachers perceive their position in kindergartens and how they feel accepted by society and their environment.

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Pedagog v předškolním vzdělávání	8
1.1 Osobnost pedagoga v předškolním vzdělávání	8
1.2 Osobnostní předpoklady pedagogů v předškolním vzdělávání.....	10
1.3 Feminizace předškolního vzdělávání a jeho příčiny	12
1.4 Dopady feminizace na děti	14
2. Pedagog v předškolním vzdělávání z hlediska genderu.....	16
2.1 Genderové stereotypy.....	16
2.2 Muž v předškolním vzdělávání	18
2.3 Sociální učení, setkávání se s mužskou autoritou	21
3. Mužská autorita v mateřské škole.....	24
3.1 Podoby maskulinit	25
3.2 Odlišnosti pedagogů a pedagožek v přístupu k dětem	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
4. Metodologie výzkumu a sběru dat	28
4.1 Cíle práce a výzkumné otázky.....	28
4.2 Výzkumný problém.....	29
4.3 Volba přístupu a metody směru dat.....	29
4.4 Průběh sběru dat	29
4.5 Okruhy pro polostrukturovaný rozhovor	30
4.6 Etický aspekt výzkumu.....	31
4.7 Výzkumný soubor	31

5.	Jednotlivé rozhovory	33
5.1	Respondent Jakub	33
5.2	Respondent Dan	34
6.	Respondenti	35
6.1	Radomír	35
6.2	Tadeáš.....	36
6.3	Jaroslav	36
6.4	Jindřich.....	37
6.5	Karel.....	37
6.6	Martin	37
6.7	Miroslav	38
6.8	Petr	38
7.	Výzkumná zjištění.....	41
7.1	Očekávání, s nimiž se muži v roli předškolních pedagogů setkávají .	41
7.2	Zpětná vazba a hodnocení, kterou muži v roli předškolních pedagogů dostávají	41
7.3	Motivace mužů v profesi předškolních pedagogů pro tuto práci	42
8.	Diskuze	43
	ZÁVĚR	46
	LITERATURA.....	48
	SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

Tato práce se zabývá přijetím mužů na pozici předškolního pedagoga z jejich vlastního pohledu. Tedy jak se cítí být na této pozici přijati dětmi, rodiči a pracovním kolektivem. Okrajově pak zasahuje i k otázce motivace pro výkon tohoto povolání.

Na základě mnoha historických a i současných příčin je předškolní vzdělávání silně feminizováno a muži zde pracují velmi zřídka. I přes časté apely rodičů a odborné veřejnosti po větším zapojení pedagogů do vzdělávání, nejen pedagožek, dochází ke zlepšení situace jen pozvolna. Muži pedagogové jsou velmi vzácní a narušují zažité stereotypy vědomě i nevědomě – častokrát jen tím, že prostě jsou.

K psaní této práce mě vedla snaha o zjištění, jak se mí kolegové v této nezvyklé pedagogické pozici sami cítí být přijati okolím, s jakými reakcemi se setkávali anebo setkávají. Zároveň zde i reflektuji mé vlastní zkušenosti, které nejsou vždy pozitivní a zároveň téměř vždy ukazují celou řadu genderových stereotypů, se kterými jako pedagog přicházím do styku. Toto téma není v českých pracích příliš zmiňované a lze zde mít přesah až k otázce vnímání genderu samotného a sociokulturního diskurzu v naší společnosti. K tomu vybízí jak re/definování maskulinity a feminity a s tím spojená očekávání, tak i kulturní odlišnosti se kterými se učitelstvo při své práci setkává.

Zazněl zde hlas deseti respondentů a navíc má vlastní reflexe a zkušenost. Práce poukazuje na mnohdy komplikované postavení žen a mužů v naší společnosti a může sloužit jako jeden z podnětů k zamyšlení nad tím, co můžeme řadit k pojmu maskulinity a feminity, k zamyšlení nad stereotypy v naší mysli.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Pedagog v předškolním vzdělávání

V této části shrnu obecné předpoklady osobnosti pedagoga v předškolním vzdělávání a dále zde představím problematiku feminizace školství.

1.1 Osobnost pedagoga v předškolním vzdělávání

Pedagoga můžeme definovat jako jednoho z činitelů výchovně–vzdělávacího procesu, tedy jako osobu, která je pověřena určitou institucí nebo jednotlivcem tento proces řídit, organizovat ho na profesionální úrovni a působit na ostatní (děti, mládež, dospělí) tak, aby bylo dosaženo předem stanovených žádoucích cílů (Kraus, Vacek, 1992; Vorlíček, 2000). Zároveň pedagog nepůsobí pouze jako zprostředkovatel vědomostí, dovedností a návyků, ale řídí činnost žáků, podílí se na jejich výchově a rozvoji jejich osobnosti. Učí je přijímat změny ve společnosti a reagovat na ně. Náplní jeho práce je tedy pečovat o tělesný, rozumový, morální, citový a volní rozvoj vychovávaných (Kantorová et al., 2008).

Učitel je jedním z hlavních aktérů vzdělávacího procesu. Je profesně kvalifikovaným pedagogickým pracovníkem vykonávajícím učitelské povolání. V současném pojetí, vycházejícím z funkcí školy a profesního modelu učitelství, se zdůrazňují role učitele v interakci s dětmi. Učitel spoluvytváří výchovné prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti dětí. V interakci s dětmi, v učitelském týmu, ve spolupráci s rodiči a veřejností jsou významné sociální role učitele. Vzhledem k feminizaci školství převažují v učitelství ženy. V ČR je nejvíce učitelek v mateřských školách, téměř 100 % (mezi 22 tisíci ženami bylo v roce 2013 pouze 27 mužů) (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 326–327).

Osobnost pedagoga, respektive pedagogického kolektivu, je snad nejpodstatnější věc, na které závisí kvalita fungování dané vzdělávací instituce. Za samozřejmost lze považovat orientaci v RVP a znalosti a kompetence vycházející z nutné kvalifikace k výkonu povolání.

Co se ale samozřejmě „učí“ hůře, jsou vlastnosti a osobnostní rysy, které jsou vlastní danému člověku.

Mareš (2013) podotýká, že učitel by měl disponovat odbornými znalostmi a dovednostmi, které je možné navenek hodnotit. Neméně důležitou součástí učitelské profese je však i to, jak se učitel vnímá sám, co si o svých dovednostech myslí a jak je hodnotí, jaké zastává postoje a hodnoty.

„Věrohodným učitelem se může stát pouze ten, kdo vychovává sám sebe, kdo na sobě zakouší a je schopen prožívat veškerou problematičnost lidské existence, kdo dokáže studovat sám sebe a klade si otázky, zda je schopen vykonat to, co požaduje od jiných“ (Kasíková, Vališová a kol., 2011, s. 16).

Radmila Dytrtová a Marie Krhutová dodávají: „Využít inteligenční potenciál k řešení vzniklé situace znamená zachovat rozvahu a sebeovládání, zhodnotit situaci a pochopit její podstatu, na základě analýzy formulovat možnosti řešení situace (problému), přijaté řešení realizovat a na základě jeho úspěšnosti regulovat další rozhodovací činnost“ (Dytrtová, Krhutová, 2009, s. 26).

Můžeme říci, že lépe se v předškolním vzdělávání bude pracovat lidem spíše extrovertním a pokud možno klidným, ale ani to nemusí být pravidlem. Důležitá je vyrovnanost a schopnost pracovat sám se sebou, týmovost, smysl pro fair-play, respektující přístup, a konečně i celková otevřenost ke zbytku světa okolo nás, když se v rámci předškolního vzdělávání setkáváme s dětmi i dospělými různého genderu, vyznání, barvy pleti a kulturního prostředí.

Pokud výše zmíněné vlastnosti učitelstvo postrádá, je očekávatelné, že i práce nebude dosahovat preferované kvality a v extrémním případě může spět až k negativnímu vývoji dítěte. Důležité je, že dané kvality pedagoga nesouvisí s pedagogickým směrem, kterému se sám anebo ve vzdělávacím zařízení věnuje. Pokud je neprofesionální personál vzdělávací instituce, je pak celkem jedno, zda se jedná o soukromé, anebo státní zařízení, jestli se věnuje, či nevěnuje nějakému alternativnímu směru vzdělávání.

1.2 Osobnostní předpoklady pedagogů v předškolním vzdělávání

V první řadě je nutné zmínit, že člověk, který se tuto práci rozhodne dělat, by měl mít pozitivní vnitřní motivaci pro výkon této profese a zároveň, v obecné rovině, kladný vztah k lidem.

„Učitel by se měl vyznat sám v sobě, ve svém vztahu ke světu, lidem a především k dětem, uvědomovat si motivační faktory, které jej vedly k volbě tohoto povolání“ (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 54).

Na pozici učitele MŠ je kladeno mnoho nároků spojených s osobností učitele, dovednostmi a vědomostmi učitele. Jan Průcha a Soňa Koťátková uvádějí osobnostní charakteristiku učitelky MŠ:

„Učitelka by měla:

- být orientována na individuální potřeby dítěte;
- pociťovat základní důvěru ve schopnosti jiných lidí (dětí, spolupracovníků, rodičů);
- být schopna přirozeně navazovat vztahy v pracovní skupině i v běžném chování;
- být dítěti, rodině i spolupracovníkům přirozenou oporou;
- umět objevovat předpoklady každého dítěte a posilovat je prostřednictvím aktivit a podmínek, které k tomu vytváří;
- respektovat dítě jako rozvíjející se osobnost s jeho tvořivostí i možnostmi se už v tomto věku rozhodovat a nést odpovědnost za své následné jednání;
- působit jako pozitivní vzor a umět přirozeně kultivovat vztahy mezi dětmi“ (Průcha a Koťátková, 2013, s. 62).

Pokud zmiňuji kladný vztah k lidem, mám na mysli, že se zde jedná o intenzivní pomáhající profesi, kdy je člověk v kontaktu jak s dospělými (pečující osoby o děti), tak

s dětmi samotnými, u nichž je třeba stále brát na zřetel, že i když jsou malé, jsou to stále lidi, a konečně i se zbytkem pracovního kolektivu. Bylo již zmíněno, že v neposlední řadě je pedagog také v kontaktu sám se sebou. Dá se tedy říci, že bytí s dětmi předškolního věku nám umožní intenzivně nahlédnout veškeré stránky naší osobnosti, naše slabosti a naši sílu.

Potřeba sebereflexe, schopnost vidět věci odosobněně, a přesto empaticky je zde přímo nutná jak pro samotný výkon a provedené práce, tak i pro vlastní zdraví (Svobodová, Vítečková, 2007).

Toto zároveň reflektuji i na vlastní zkušenosti, kterou mi zpětně potvrdila nejprve kolegyně z MŠ, kde jsem začínal s profesí pedagoga, a pak i moje manželka, když hlavně z počátku jsem se natolik zaměřil čistě na děti, že již potom nezbývaly čas a energie na další nutné činnosti v práci (byrokracie, kvalitní příprava, ...) a doma. Po zkušenosti s jiným zaměstnáním musím také říci, že sezení za počítačem anebo práce rukama u mne nikdy nevedla k takovému sebepoznávání, kdy se najednou mnohem zřetelněji začalo ukazovat, co je mou silnou, anebo naopak slabou stránkou při práci s lidmi.

Zdeněk Helus se ve své knize *Dítě v osobnostním pojetí* rozepisuje o čtyřech pedagogických ctnostech, jako jsou pedagogická láska, pedagogická moudrost, pedagogická odvaha a pedagogická důvěryhodnost.

Pedagogická láska je projevem citu pedagoga k dítěti, nabízí mu porozumění a podporu, jistotu, že mu na něm záleží, a pomáhá mu otevírat bránu budoucnosti.

Pedagogická moudrost znamená, že pedagog k dítěti přistupuje s citem, nadhledem, zkušeností, pochopením, jedinečností a nejedná jen z pozice rutinního praktikismu.

Pedagogická odvaha s sebou nese sílu, chuť zkoušet nové přístupy, postupy osobnostního rozvoje dětí.

Pedagogická důvěryhodnost je, když dítě cítí důvěru v učitele, a ten ji vnímá jako něco cenného a nepostradatelného v jejich vztahu. „Jedním z prubířských kamenů učitelovy pedagogické důvěryhodnosti je, že dává ze sebe svému žákovi podněty, jimiž jej – svého učitele – může překonat“ (Helus, 2004, s. 223).

Za nezpochybnitelné u předškolního učitelstva považuji respektující přístup a zodpovědnost. Kreativitu, schopnost hry na hudební nástroj anebo jiné, mnohdy zmiňované schopnosti a znalosti nelze nikdy stavět do popředí, protože, v nadsázce řečeno, k čemu je hra na kytaru a dokonalý akvarel, když se pak k dospělý chová k dítěti neprofesionálně? Respektující přístup asi nejlépe vystihuje mnohokrát omílaná myšlenka, že se k druhým máme chovat tak, jak chceme, aby se i oni chovali k nám. Což znamená, že bereme vážně a reflektujeme potřeby, emoce dětí i naše vlastní a snažíme se pak vytvářet klima, ve kterém je nám společně příjemně. Pod pojmem zodpovědnost si v tomto představíme vytváření takového prostředí, kde jsou děti v emočním, citovém a fyzickém bezpečí. Tyto dvě kvality jsou náročné na vlastní osobnost učitelstva a nejhůře se učí tak, aby byly doslova vlastní. Naučit se správně vyplnit třídnici zvládne téměř každý člověk za velmi krátkou dobu. Naučit se ale správně vykomunikovat konflikt dětí tak, aby byla ošetřena oběť i agresor, již vyžaduje mnohem více nasazení, zkušeností, znalostí.

Velké množství požadavků na učitele však přináší i velkou zodpovědnost a velký tlak na učitele. Vašutová (2002) k tomu uvádí: „Mnozí pedagogové mají očekávání velmi odlišná od skutečnosti. Střet se skutečností pro ně proto bývá kritický. Náročné situace, zklamání a s tím spojený stres pak mohou působit jako spouštěč tzv. vyhasínání. Tím se mění i postoj učitele k dětem, přestává je rozlišovat a všechny vidí pouze negativně. Zvyšuje se pocit nedocnění a může dojít k tzv. naučené bezmocnosti“ (s. 22).

Řešení různých situací ve třídě je většinou v rukách učitele nebo je ovlivněno jeho postojem a jednáním. Učitel by měl, mimo jiné, být schopen vést s dítětem empatický rozhovor, u kterého je zvýšená vnímavost, porozumění a přijetí. Projevuje se souhlasnými projevy, opakováním slov po dítěti, označením jeho pocitů tak, jak to učitel cítí, a shrnutím podstatného. Učitel by měl umět z chování dětí hlouběji porozumět jejich prožitkům (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 33).

1.3 Feminizace předškolního vzdělávání a jeho příčiny

Feminizace učitelských sborů vychází z několika příčin. Tyto příčiny zkoumají odborníci již několik let, ale stále se jim nepodařilo dojít k jednoznačným závěrům.

Jak uvádí Průcha (2009):

„Předškolní vzdělávání dosahuje v této době téměř 100% feminizace, naopak nejvyšší diverzity v učitelských sborech dosahuje vysoké školství. Je možné vyvodit obecně platnou tendenci feminizace – o čím nižší úroveň vzdělávání se jedná, o to vyšší bude míra feminizace. Předškolní vzdělávání je feminizováno nejvíce, vysoké školství naopak nejméně“ (s. 181).

A Spilková (in Havlík, 1998) k tomu říká:

„Genderové stereotypy přispívají představám o tom, že žena má lepší předpoklady pro práci s dětmi a jejich výchovu. Ovšem znaky, které jsou společností označovány jako mateřské (péče o děti, ochranný pud, apod.), nejsou důkazem biologických dispozic pro výkon učitelského povolání. Ženy a muži jsou pro výkon tohoto povolání vybaveni stejně a ideální situací ve školství by bylo rovnoměrné zastoupení mužů a žen v řadách pedagogů“ (s. 70).

Děti by tak získaly mužský vzor, který by jim byl zároveň větší autoritou než žena, měl by více času věnovat se jim i po vyučování vzhledem k tomu, že bývá méně zaneprázdněn v domácnosti, dokázal by být dětem blíže (tzv. sestoupit na jejich úroveň) a vyvážil by se tak i učitelský sbor, jehož klima je kvůli převážně ženskému složení označováno za značně nepříznivé (Bendl, 2002, s. 32–33).

Za jednu z příčin lze považovat i ustálenou dělbu práce mezi muži a ženami. Pro každé pohlaví jsou typické jiné genderové vlastnosti, díky kterým má dané pohlaví větší předpoklady vykonávat určitou profesi. Na základě toho máme tendenci rozlišovat profese na „mužské“ a „ženské“. Za „ženské“ profese jsou považovány ty, které jsou méně fyzicky, ale více psychicky náročné a které jsou zaměřeny spíše humanitně. Takovou typickou „dámskou“ profesí je právě učitelka mateřské školy, jelikož péče o malé děti byla již od počátku v rukou žen. Dělbou práce ovlivňují i již zmíněné genderové stereotypy.

Za další příčinu je považována nízká prestiž učitelského povolání. Dle Václavíkové Helšusové (2006) existuje řada autorů, kteří zastávají názor, že čím více žen je zastoupeno v daném povolání, tím více se snižuje jeho prestiž a finanční ohodnocení. A právě finanční ohodnocení považují i samotní učitelé za nedostatečné a zároveň ho uvádí jako jeden z faktorů, který snižuje prestiž učitelské profese.

Je však nutné říci, že nezaznívá diskuse k tomu, zda je nižší ohodnocení opravdu důvodem k vysoké feminizaci českého školství a zda by vyšší ohodnocení k tomuto povolání přivedlo více mužů. Zároveň nelze opomenout, že pedagogové oproti pedagožkám dle statistik spíše zastávají vedoucí pozice a (nejen kvůli tomu) jsou i finančně lépe ohodnoceni. Ač je tedy kladen největší důraz na otázku výše odměny jako motivaci mužů pro povolání pedagoga, pro volbu této profese hrají roli i další důvody.

Mezi jeden z nejvýznamnějších můžeme zařadit roky zažité dělení prací na mužské a ženské, kdy jednotlivým pohlavím jsou přisuzovány odlišné schopnosti a kvality, které dle mnohých předurčují ženy k práci s dětmi a u mužů pak naopak zaznívají hlasy zpochybňující důvody, proč toto dělat. To ostatně potvrzují i mnou oslovení pedagogové a bývalé kolegyně. Podobná je i má přímá zkušenost z pracovního pohovoru v Praze v roce 2019, kdy jsem byl tážán: „A vám by nevadilo, jako muži, dítěti měnit plínku?“ Další zkušenost mám ze samotného vysokoškolského studia, kdy mi vyučující, jinak také ředitelka MŠ, při přednášce řekla, že muži podle ní nepatří do předškolního vzdělávání.

1.4 Dopady feminizace na děti

Nejčastěji uváděným problémem feminizace školství, který má dopad na děti, je nedostatek mužských vzorů. Stále více dětí v dnešní době žije pouze s jedním rodičem, nejčastěji s matkou, a to nejen díky vysoké rozvodovosti, ale i dlouhé pracovní době otců. (Bendl, 2002) Po nástupu do mateřské školy se dítě v drtivé většině také setkává pouze s pedagožkami-ženami a tak to pokračuje i na základní škole. Z toho vyplývá, že dítě v prvních letech svého života, kdy se utváří základní genderové vzorce, tráví většinu času pod ženským vlivem. I Fárová (2018) ve svém výzkumu uvádí, že dětem není

poskytován dostatek variabilních přístupů, jelikož se do určitého věku setkávají pouze se ženami.

Jelikož je učitelů-mužů v předškolním vzdělávání opravdu málo, mohou je děti vnímat jako něco neznámého, či dokonce záhadného. Tento fakt může u dětí vzbudit větší respekt vůči mužům-učitelům.

2. Pedagog v předškolním vzdělávání z hlediska genderu

Na začátek této kapitoly je důležité vymezit si pojem gender. Podle Ann Oakleyové (2000) můžeme slovo gender chápat jako „sociální konstrukt, který vyjadřuje, že vlastnosti a chování spojované s obrazem muže a ženy jsou formovány kulturou a společnostmi. Na rozdíl od pohlaví, které je univerzální kategorií a nemění se podle času či místa, působení genderu ukazuje, že určení rolí, chování a norem, vztahující se k ženám a mužům, je v různých společnostech, v různých obdobích či různých sociálních skupinách rozdílné“ (s. 11–12).

Hana Maříková říká: „Výraz gender odkazuje k rozdílům mezi mužem a ženou, resp. mezi muži a ženami, anebo také mezi mužským a ženským. Tyto rozdíly mnozí z nás vnímají jako cosi daného, neměnného, tudíž i normálního či dokonce přirozeného. Ve skutečnosti se však jedná o lidský „výtvor“ – naši (lidskou) konstrukci. Z genderového hlediska pak jde o takové rozdíly mezi mužem a ženou, které nejsou předurčeny biologicky, geneticky ani nikterak jinak „od přírody“, nejsou nám dány dopředu, nýbrž vznikají a jsou podmíněny kulturně, historicky a sociálně. V dnešní době skutečnost, že se někdo narodil jako muž nebo žena, stále ještě formuje a ovlivňuje postoje, hodnoty, možnosti, šance, životní styl atd.“ (Maříková, 2000, s. 11).

Genderové role jsou přijímány jako obecně platné, či až biologicky dané. A to ačkoli jsou proměnlivé, v mnoha společnostech jiné a nemusejí odpovídat psychickému a sociálnímu nastavení ani zájmům každého člověka (Sedláček, 2008).

2.1 Genderové stereotypy

Genderové stereotypy jsou jakýmsi společností utvořeným měřítkem toho, jak by měla vypadat feminní žena a maskulinní muž. Jsou nejsilnějším stereotypním jevem, který je vlastní každé společnosti a zasahuje mnoho oblastí našich životů. Jedná se o normy chování, vlastnosti, postoje, předsudky a jednání jedinců na základě požadavků a norem společnosti, ve které žijí a jež na jedince klade nároky v závislosti na jeho pohlaví. (Renzetti, Currand 2003, s. 21; Archer, Lloyd 2002, s. 19–20)

V představách společnosti díky této stereotypizaci převládá charakteristický obraz toho, jaké chování by měla vymezená skupina osob vykazovat, tedy jak má vypadat maskulinní muž a feminní žena – a podle toho má jedinec jednat. Nicméně: „Na genderu je ze sociologického pohledu podstatné, že je ho možno coby sociální konstrukt měnit. Není pevný, závazný je pouze na základě sociálních norem. Jde o roli, ke které každý může přidávat vlastní obsah“ (Fafejta 2004, s. 30).

Karel Hnilica pak popisuje rozdíl mezi rolí a stereotypem. Zatímco stereotyp má čistě deskriptivní charakter (tedy muž je takový, žena je taková), role má charakter preskriptivní, a určuje tedy, jak by se měl jedinec projevoval (Hnilica, 2010, s. 15).

Druhů stereotypů může být samozřejmě celá řada. Claire M. Renzetti a Daniel J. Curran popisují genderové stereotypy jako „zjednodušující a paušalizující popisy maskulinity a feminity“ (Renzetti, Curran, 2003, s. 527). Jak už bylo zmíněno, jedná se tedy o oblast široce sdílených představ o charakteru genderových rolí, které jsou takto přisuzovány konkrétním jedincům spadajícím pod určitou kategorii.

Archer, Lloyd (2002) říká: „Sociální normy jsou ale předpokladem pro genderové stereotypy a ty pak mohou být pozitivní či negativní a navzájem vytvářejí binární opozici, protože vlastnosti, které jsou přisuzovány ženě, nebývají normativní pro muže, ale můžeme se setkat i s tzv. androgynním jedincem, u něhož se objevují znaky maskulinní i feminní“ (s. 19).

Společnost se snaží muže a ženy udržet v určitých rolích, které zajisté nemusí všem vyhovovat a spíše jsou pro ně překážkou, protože si nemohou zařídit život podle toho, jak sami touží, ale podle toho, jak si to představuje jejich okolí a společnost. (Decarli Valdřová, 2004). Každá společnost přisuzuje svým členům určité vlastnosti a způsoby chování v závislosti na jejich pohlaví. Tyto předpisy jsou zakotveny ve společenských institucích, kam patří i vzdělávací systém (Renzetti & Curran, 2003).

Hnilica (2010) dále upozorňuje, že jsou-li ve společnosti stereotypy, předsudky a diskriminace dostatečně rozšířeny, mohou dokonce nabýt charakteru sociálních norem. Ty následně určují, jak by se společnost měla k daným minoritám chovat. V okamžiku, kdy je tedy určitý druh stereotypů, předsudků či projevů diskriminace

všeobecně sdílený mezi lidmi, se již ani nedá očekávat, že by společnost na takovéto projevy pohlížela kriticky. Naopak mohou být podporovány (s. 20–21).

S genderovými stereotypy se setkáváme dennodenně již od nejútlejšího věku. V rodině i v mateřských školách jsou dětem nabízeny hračky, aktivity, činnosti i oblečení „vhodné“ pro jejich pohlaví. I v pohádkách, které se dětem od malička čtou, jsou hrdinové vyobrazováni genderově stereotypním způsobem. Muži jsou prezentováni jako dominantní, fyzicky zdatní a mají obvykle aktivní úlohu. Na rozdíl od nich ženy mají roli pasivní, která obvykle spočívá v čekání na záchranu.

Nutno ale říci, že takovéto příběhy často nejsou dětem čteny proto, že by jiné možnosti nebyly. Příběhů nabourávajících stereotypy je celá řada – od již klasických děl Astrid Lindgrenové (*Pipi Dlouhá Punčocha*, *Ronja*, *dcera loupežníka...*) až po modernější literaturu sahající až k LGBT tématům. Zajímavou zkušeností při čtení pro mne například byla stížnost jednoho posluchače („Kdy už tam bude taky nějaký princ?“), což posléze vedlo k diskusi s předškoláky, jestli mohou být hrdinkami i holky, nebo jen kluci.

Je tedy zcela patrné, že děti jsou od nejútlejšího věku směřovány do daných rolí a je jim vědomě i nevědomě předkládáno, co by měly, anebo neměly dělat podle toho, jakého jsou pohlaví. Ze svého nejbližšího okolí přejímají vzorce chování, ve kterém se pak navzájem utvrzují, a to včetně přiřazení jisté hierarchie v jejich vlastním společenství. Jsem přesvědčený, že na nás jako učitelstvu by pak mělo být vést děti k zamyšlení, zda některé věci v životě a na světě mohou být i jinak, než si myslí, jestli opravdu voják a rytíř může být jen kluk a kuchařka a princezna může být jen holka.

Genderové stereotypy jsou považovány za univerzálně platné, jelikož se předpokládá, že charakteristiky tvořící genderový stereotyp sdílejí všichni příslušníci daného pohlaví. Mnozí muži i mnohé ženy se ale těmito stereotypům vymykají a z tohoto důvodu bývají označováni za deviantní nebo abnormální. Může se stát, že se na tyto případy pohlíží i pozitivně, ale to opravdu jen velmi ojediněle. (Renzetti & Curran, 2003)

2.2 Muž v předškolním vzdělávání

Ve vztahu k učiteli-muži můžeme proto vidět vyřčená i nevyřčená očekávání, která ale často nemusí odpovídat realitě a zohledňovat skutečné kvality anebo nedostatky pedagoga.

Podle výzkumu Fárové (2015) učitelé pracující v mateřské škole sebe i ostatní mužské kolegy hodnotí jako *specifické muže*. Autorka pracuje s termínem *elitní maskulinita*, protože si tito muži připisují vybrané vlastnosti – empatii, kreativitu, inteligenci, odhodlání nebo nelpění na hmotných věcech, které z nich, dle jejich vlastních slov, dělají lepší muže. Tento typ maskulinity a také žádanost mužů v předškolním vzdělávání má za výsledek, že muži jsou v mateřských školách v nadřazeném postavení vůči ženám (s. 32).

Zaznívají argumenty, že muž přinese do vzdělávání řád, pořádek, zjedná si respekt, s dětmi se bude více věnovat fyzickým aktivitám.

Fárová (2015) se zabývá také problematikou učitelů jako mužských vzorů pro děti. Respondenti jejího výzkumu si uvědomují, že mohou být vzorem, k němuž děti vzhlíží. Většina z nich kvůli tomu nijak nereguluje svoje chování, pouze jeden se snaží chovat mužněji, aby naplnil očekávaný obraz muže (s. 51).

Zároveň je často předjímáno, že muž nemusí být dostatečně schopný pro práci s nejmenšími dětmi, snad pro jeho menší empatii a citlivost. Může se počítat, ať již v pozitivním anebo negativním smyslu, že děti s mužem zažijí více nebezpečných situací.

Při hovoru s rodiči anebo pedagožkami často zaznívají slova jako mužská a ženská energie, mužský a ženský element, pod čímž si můžeme představit podobné vlastnosti, vzorce a vzory chování, které jsem popsal výše. Toto vše zmiňuje jak literatura, tak i mí respondenti anebo kolegyně, se kterými jsem neformálně hovořil, aby mi daly zpětnou vazbu k mé práci pedagoga a pomohly mi tím lépe pochopit sebe samého i danou problematiku.

Ze zkušenosti mohu zmínit například situace, kdy jsem byl dotazován, zda mi nebude vadit, jako muži, přebalovat/převlékat dítě, které si samo nezvládne dojít na toaletu (v Praze 2019), anebo obecně jisté podivení se nad tím, že mi téměř vždy šla spíše práce s nejmladšími dětmi než s dětmi předškolního věku.

U příchodu muže do ženského pracovního kolektivu je často očekáváno, že přinese nové přístupy, pracovní postupy a zjednoduší (a tím zlepší) komunikaci ve skupině. Zároveň mohou zaznívat obavy, že muž opanuje prostor a stane se tahounem anebo vedoucím skupiny. K obavám se dají přiřadit také strachy z pozitivní diskriminace mužů na této pozici ve smyslu, že pro stejné hodnocení nemusí podat takový výkon jako ženy – víc jim „projde“ a dostanou víc peněz na výplatní pásce. Výše zmíněné může často odpovídat realitě a reálným zkušenostem. A to jak pozitivnímu přínosu smíšených kolektivů, tak vesměs pozitivní diskriminaci mužů ve vzdělávacím systému. Dle průběžných statistických šetření je vidět, že muži jsou spíše ve vedoucích pozicích. Stejně tak i mezi odpověďmi od respondentů zaznělo, že jeden z mužů svou práci dělá s výhledem na ředitelskou – vedoucí pozici.

Při práci s dětským kolektivem lze u mužů primárně vnímat to, že jsou pro děti samotné spíše zjevením a něčím neznámým. Neznamená to, že by děti muže neznaly a žily v nějakém vakuu, ale že v předškolním vzdělávání, aktivitách a zájmových kroužcích se setkávají s muži minimálně. Zároveň s dětmi na rodičovské dovolené bývají zpravidla ženy. Dle MPSV mělo v roce 2020 zkušenost s rodičovskou dovolenou 3,5 % mužů.

Z úst rodičů a učitelstva také zaznívá, že muži s dětmi často podnikají aktivity s více adrenalinem, větší dobrodružství a mohou i mít tendenci zanedbávat vyžadované formality. Nelze přitom tvrdit, že by toto bylo na úkor bezpečí. Zároveň musím říci, že je taková i má zkušenost z několika školek, kde jsem pracoval, a potvrzují to také rozhovory s respondenty Jakubem a Danem. Domnívám se, že toto může souviset s vysokou motivovaností mužů v této profesi, kdy zkrátka ten, kdo se rozhodne jít pracovat s malými dětmi, je pro to pevně rozhodnutý a velmi motivovaný.

Muž je v očích rodičů a veřejnosti vesměs vnímán pozitivně. Negativní anebo pochybovačné reakce zaznívají spíše od konzervativnějších lidí, od lidí starších a žijících mimo velká města.

Zároveň s pozitivním vnímáním přicházejí i očekávání, že muž přinese, jak je často zmiňováno, mužskou energii a mužský vzor. Pod mužskou energií můžeme hledat řád, pořádek, respekt, fyzické aktivity, sport. Společně s očekáváním, že dá dětem mužský vzor, je zde na muže kladen nárok na to, aby naplňovali něco, co jim nemusí být vlastní

a také aby se snažili dostat dokonalému „mužství“, jak jim říká vlastní očekávání, okolí, média. Tyto vnější nároky mohou vést k případnému zklamání z jejich nenaplnění, a to jak okolím, tak i daným pedagogem.

Negativní a pochybovačné reakce často mohou zaznívat ve smyslu toho, že muž, který pracuje s dětmi, je zkrátka „divný“, což například ukazuje případ jednoho z respondentů, na kterého vedení tlačilo, aby podstoupil testy na sexuologii, zda není pedofil.

Také zaznívá, že práci s nejmenšími dětmi muž zkrátka nemůže zvládnout, neboť je to práce pro ženy, anebo že muž jednoduše do předškolního vzdělávání nepatří. I když jsem se konkrétní vyučující na PF JČU dotázal, co ji k této myšlence vede, nedočkal jsem se, bohužel, odpovědi. S termínem *mužská energie* například pracuje i Marek Herman, který je kladně přijímán velkou částí laické i odborné veřejnosti. Marek Herman je vystudovaný učitel tělesné výchovy a občanské výchovy, který pracuje jako lektor osobnostního rozvoje a věnuje se lobbingu. Bohužel ale ve své práci nepracuje s výzkumy a například v knize *Najdi si svého marťana* se dokonce vymezuje vůči odborné literatuře.

2.3 Sociální učení, setkávání se s mužskou autoritou

„V životě učení probíhá jako mnohoúrovňový, mnohodimenzionální proces zespolečňování naší osobnosti“ (Helus, 1995, s. 75).

Sociální učení podle Heluse probíhá za pomoci interakce, komunikace a začleňování se do společnosti a je ovlivněno po celý náš život zpětnou vazbou našeho okolí. Důležitým aspektem sociálních interakcí je komunikace. Při komunikaci neustále reagujeme na druhého, a to na sluchové, zrakové, čichové a dotykové stimuly. Interaktivnost je proto přítomna v každém rozhovoru. Vzájemně odpovídáme na sdělované informace a jen výjimečně se jedná o komunikaci jednosměrnou. Mezilidské vztahy a přímý sociální styk utváří náš vnitřní sociální svět, naše sociální citění. „Jsou tedy základním způsobem uskutečňování naší mezilidské vzájemnosti“ (s. 85).

Sociální učení považujeme za jednu z nejdůležitějších činností, se kterými se děti v primárním vzdělávání setkávají a která je od narození nejvíce rozvíjí a usměrňuje.

Pomáhá nám najít směr a cesty, kterými se budeme v životě ubírat, a hodnoty, které budeme zastávat. Díky sociálnímu učení se učíme, jak se chovat a reagovat v situacích, které zažíváme anebo budeme zažívat. Socializace a rozvoj osobnosti jedince (individuace) jsou v předškolním věku závislé na interakci s jinými lidmi. Marie Vágnerová toto období označuje jako „fázi přesahu rodiny“ a přípravu na život ve společnosti. Sociální adaptace je však ovlivněná temperamentem, který je biologickým základem osobnosti (Vágnerová, 2012).

Socializace se uskutečňuje prostřednictvím socializačních mechanismů, kterými jsou procesy vedoucí k vývoji osobnosti sociálními vlivy. Ty vedou ke změnám postojů, názorů, vlastností i činností. Mezi faktory sociálních vlivů podle Heluse patří – druzí lidé, sociální skupiny, společenské, hospodářské, politické a kulturní poměry, zvyklosti a pravidla, obvyklé, či mimořádné životní způsoby (Helus, 2004, s. 172).

Mezi druhy sociálního učení patří nápodoba, observační učení, identifikace, sociální posilování, anticipace, asociace. Zjednodušeně se dá říci, že první tři jmenované druhy učení si dítě přisvojuje samotným pozorováním bez naší záměrné participace. Například dítě vidí, jak se k sobě doma či ve školce chováme, a přijme to jako normu (nápodoba, observace). Případně se přímo identifikuje s chováním daného člověka, kdy například vidí, jak se otec chová k matce, a identifikuje se s ním. U zbylých třech typů je zde zapojení druhého člověka. Sociální posilování je spojeno s hodnocením (dobrý × špatný skutek), anticipace s vnějším očekáváním (dokážeš to, to nezvládneš...), asociace funguje jako propojení vlastního konání, skutku s reakcí okolí.

Ze jmenovaných druhů sociálního učení je tedy zcela patrné, jak zásadně mohou ovlivnit budoucnost dítěte, které v tomto věku doslova nasává znalosti a vzorce chování jako houba po dešti. Například vhodnou komunikací můžeme u dítěte vybudovat zdravou sebedůvěru a sebejistotu, což ale zároveň platí i naopak. To, s čím se dítě setká v raném dětství, se tedy neoddiskutovatelně propisuje i do pozdějších let jeho života, samozřejmě včetně dospělosti.

Mateřská škola má funkci vzdělávací i funkčně stimulační, ale nejvýznamnější je funkce socializační. Je ideálním místem pro upevňování společenských návyků a utváření prosociálních vlastností, které umožňují začleňování se do společnosti. Kontakt

s vrstevníky děti nutí vnímat potřeby a pocity ostatních. Prožívají nové pocity sounáležitosti a soucítění s vrstevníky. Objevují výhody a principy spolupráce. Setkávají se s emocemi druhých a sdílejí společně radost. Interakce pramenící z těchto kontaktů rozšiřuje spektrum emocí a napomáhá tak k vlastnímu sebepoznání. Děti mají možnost okusit nové prožitky při společných hrách i činnostech. Při hře jde o první pokusy spolupracovat s ostatními dětmi. Utváří se sebepojetí ve vztahu k ostatním a první přátelství. Rozvíjí se samostatnost a odpovědnost jednoho za druhého, které následně podpoří sebevědomí a sebedůvěru (Matějček, 2000).

Podstatou úspěšné práce pedagoga by proto měla být znalost psychologie i pedagogiky a jejich maximální využití ve výchovně vzdělávacím procesu. Tato pedagogická kompetence je jednou ze základních. Nerozeznání či nepochopení chování a jednání dítěte může mít negativní důsledky na jeho další rozvoj. Může docházet ke špatnému vyhodnocení projevů dítěte a k následnému nesprávně zvolenému přístupu. Důsledkem pak bývá nedostatečné využití potenciálu aktuálních životních situací nebo vlastností jedince.

3. Mužská autorita v mateřské škole

V knize *Autorita jako pedagogický problém* se píše: „Autorita je svou podstatou antropologická konstanta, která spoluutváří pravidla skupinového života, organizační řád skupiny, spolupodmiňuje její biologické přežití, rozvoj jedinců i předávání zkušeností z generace na generaci“ (Vališová, 1998, s. 10).

Dále Vališová pokračuje: „Autorita učitele nemůže a nesmí být jím samým zneužívána. Ovšem nemůžeme ignorovat ani situaci opačnou – pokud je autorita učitele pouze zpochybňována (médií, rodiči, institucemi atp.), jak může takový člověk předat svým klientům – žákům model klidné, vyrovnané a sebevědomé autority?“ (Vališová, 2005, s. 248).

V rámci sociálního učení je považováno za přínosné, aby se dítě setkávalo s různými lidmi, různými přístupy, postupy, činnostmi, názory, místy. Samozřejmě za předpokladu, že se vždy jedná o situace ve fyzicky, citově i emočně bezpečném prostředí. Je tedy zřejmé, že i setkávání s muži je pro předškolní děti vítané, ostatně ale jako i s lidmi jiné barvy pleti anebo jiných kultur. Zároveň je ale třeba se vyvarovat očekávání, která jsou vkládána jednotlivým skupinám lidí. Konkrétně zde se očekává od mužů jiný přístup k výchově a vzdělávání než u žen a naopak. Tato očekávání o potřebě mužské autority, mužské energie, mužského vzoru (a jejich ženských opaků) spíše podporují genderové stereotypy v naší společnosti, u nichž by spíše měla být snaha se jich vyvarovat. Také jsou tímto kladeny nároky na samotné ženy a muže a všichni jsou staveni do rolí, které jim nemusí být přímo vlastní.

Ačkoli je tato hierarchie zdůvodňována nízkým počtem mužů v mateřském školství, může souviset také s obecným genderovým nastavením českého školství, kde existuje rozdíl mezi představou muže učitele jako důstojného distributora vzdělání, zatímco žena učitelka je viděna jako „roztržitá vychovatelka deformovaná povoláním“ (Helšusová Václavíková, 2007, s. 39).

Domnívám se, že jako společnost stále očekáváme, že ženy jsou lepší pečovatelky, a také to, že dítě se bude nejlépe vyvíjet a prosperovat v rodině s matkou

a otcem. Respektive v rodině dvou pečujících osob rozdílného pohlaví, tedy muže a ženy a jim přiřknutých rolí.

Tuto představu ideálně zastupují pedagog s pedagožkou v roli otce a matky v rodině.

Fárová (2014) ve své diplomové práci *Situace mužů-učitelů v mateřských školách* zjišťovala, jak na veřejnost působí muži v předškolních zařízeních. Informátorky a informátoři ztotožňovali fungování mateřské školy s učitelkou i učitelem s fungováním té „správné“ standardní rodiny, jejíž součástí je matka, otec a děti. Připodobňovali tak mateřskou školu heteronormativnímu modelu rodiny, ve kterém je třeba mít oba socializační vzory – mužský i ženský, mezi kterými je zároveň určitá polarita (Fárová 2014).

„Pokud z rodiny odejde jeden rodič (většinou je to otec), chybí také model osobně významné mužské, event. ženské role. Chlapec, který žije pouze s matkou, si za této situace může najít náhradní objekt a identifikovat se s jiným mužem, i když pro něho nebude tak citově významný, jako byl otec. Eventuálně se bude ve větší míře identifikovat s matkou, která nereprezentuje mužskou roli. Určitou korekcí může být pozdější zkušenost s vrstevníky, ale ta má jiný charakter než identifikace s dospělým“ (Vágnerová, 2000, s. 126–127).

3.1 Podoby maskulinit

Dalo by se říci, že muži v mateřských školách jsou do značné míry stále novým fenoménem, a ačkoli jich je více než před deseti lety, jejich přítomnost v předškolním zařízení stále není samozřejmá. Podle toho, co jsem slyšel od respondentů, si muži učitelé sami uvědomují, že bývají v předškolním vzdělávání v menšině, jsou jakousi raritou a občas se mohou cítit i izolovaní v kolektivu kolegyň, učitelek. Setkávají se s tím, že oni sami (či jejich okolí) pochybují, zda je toto povolání pro ně to správné. Pod dohledem jsou nejen oni sami, ale i jejich maskulinita.

Co je tedy ten „správný“ mužský vzor? Z rozhovorů vyplývá, že žádný jednoznačně interpretovaný mužský vzor není, je jich mnoho a občas jsou dokonce

v rozporu. V literatuře najdeme jednu z hlavních rolí pojmenovávanou jako „náhradní otec“. To je také nejčastější argument, co se týče ospravedlnění pro najímání více mužů do mateřských škol.

Muži poskytují živoucí model maskulinity chlapcům, kterým v jejich životě trvale chybí přítomnost muže, jinými slovy, učitelé by měli být vzorem stereotypně maskulinního chování a vlastností (Sargent, 2005). S tímto však nemohu souhlasit.

„Dnes víme, že když to okolnosti vyžadují, umějí se muži starat o dítě zrovna tak dobře jako ženy. Když v sobě otec zmobilizuje ženskost, umí být stejně citlivý, vřelý a kompetentní jako matka.“ (Badinter, 2005, s. 69)

Muži, kteří pečují, starají se o děti, ať už otcové či učitelé v mateřské škole, mohou, stejně jako matky, prokazovat něhu, cit, schopnost empatie, altruismu a sebeobětavost. V souvislosti s tím se objevuje zajímavá myšlenka, že chlapci, jimž je vzorem pečující muž, budou androgynnější a budou sami více pečovat ať už o sebe, své děti či o okolí jako takové. Ačkoli učitelky v mateřských školách vnímají přítomnost takových mužů pozitivně, ze strany veřejnosti mohou muži, kteří se starají o děti, čelit negativním stereotypům, což potvrzují i někteří respondenti.

Důležité je si zde uvědomit, jak náročná a zodpovědná tato role, na kterou jako pedagogové přistupujeme, může být. V pozici učitelstva zde vytváříme vzor chování pro nejmenší děti, který se může stát i zásadním elementem formujícím osobnost daného dítěte. Jak již bylo řečeno, s ženami děti obecně přicházejí do těsnějšího kontaktu jak při předškolním vzdělávání, tak i v běžném životě. Pro pedagogy může být pozice mužského vzoru náročnější a zodpovědnější, zvláště pokud v blízkém okolí dítě postrádá výrazný pozitivní mužský vzor, anebo dokonce má vzor/y spíše negativní. Toto je třeba brát na zřetel, nezneužívat svého postavení a dostatečně reflektovat vzájemnou interakci mezi pedagogem, pedagožkami a dětmi. Toto v rozhovoru zmiňuje i respondent Jakub.

3.2 Odlišnosti pedagogů a pedagožek v přístupu k dětem

Cunningham mluví o tom, že učitelé jsou hlučnější, nepořádnější, dávají přednost fyzickým aktivitám, humoru, vtipům a „blbnutí“ (Cunningham 1999), současně se také více účastní dětské hry, jak vyplývá z pozorování.

Z výzkumu Fárové pak vyplývá, že ačkoli respondenti mluvili o odlišném přístupu učitelů a učitelek k dětem, většinou zároveň s tím upozorňovali na vliv individuálních charakteristik, tedy že ne všichni muži a ženy jsou stejní. To se ostatně projevilo i v jiných výzkumech z českého prostředí, kde se významně kladl důraz na individualitu osobnosti či jedinečnost situace. Stejně tak se zde projevila souvislost s délkou praxe, kdy někteří informátoři mluvili o starších učitelkách ve spojitosti s přehnanou systematickostí, která se projevovala na úkor zájmu o děti (2014). Jak zmiňuje Tereza Kynčlová, starší učitelky, které v mateřské škole učí již 15–20 let, nemají navíc, na rozdíl od mladých, již takovou chuť do práce a chybí jim i nadšení pro nové věci (2016). Mnohdy se u nich také může projevit žárlivost na učitele z důvodu větší oblíbenosti u dětí (Steidenová, 2011). Ačkoli se tedy, jak se zdá, přístup učitelek a učitelů v mnohém liší, je důležité myslet na to, nakolik jde o genderové rozdíly a nakolik o rozdíly v povahách a osobnostech.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Metodologie výzkumu a sběru dat

V této kapitole určím výzkumné otázky a problém a definuji postup výzkumu a způsob sběru dat. Také představím svůj výzkumný soubor.

4.1 Cíle práce a výzkumné otázky

Domněnka, ze které má práce primárně vycházet je, že muži jsou v předškolním vzdělávání vítáni a vesměs pozitivně přijímáni. Zároveň ale vnímám, že tento pocit závisí na konkrétním jedinci, místě, kde se pracoviště nachází, a směřování daného zařízení. Toto je podpořeno teoretickou částí mé bakalářské práce, obecným společenským diskurzem, a konečně i vlastní zkušeností. Výše zmíněné potenciální pochybnosti přicházejí v kombinaci se sociální, kulturní a ekonomickou situací v regionech (možné například vnímat rozložením volebních preferencí, dosaženého vzdělání v regionech, výskytem vyloučených lokalit...), reflektováním toho, že v alternativních směrech vzdělávání (waldorfské, Montessori, lesní MŠ,...) jsou aktivnější lidé, kteří z různých důvodů vítají muže ve vzdělávání, a konečně zde opět vycházím ze své vlastní zkušenosti předškolního pedagoga.

Cílem výzkumu je zmapovat zkušenosti předškolních pedagogů mužů s očekáváním a zpětnou vazbou, s nimiž se setkávají (od vedení MŠ, spolupracujících, rodičů i dětí samotných). Dílčím cílem je zjištění motivace těchto mužů k tomuto povolání.

Výzkumná otázka 1: S jakým očekáváním se muži pedagogové setkávají?

Výzkumná otázka 2: Jaké hodnocení či zpětnou vazbu muži pedagogové dostávali?

Výzkumná otázka 3: Jaká je motivace mužů pedagogů pro tuto práci?

4.2 Výzkumný problém

Dlouhodobě můžeme sledovat snahu o začlenění více mužů do vzdělávacího systému na nižších stupních. Především z řad rodičů a širší veřejnosti je zájem o to, aby muži byli i v předškolním vzdělávání. Zajímalo mne tedy, jak jsou muži ve skutečnosti na svých pozicích přijímáni, jak je vnímají kolegové/kolegyně, rodiče, děti. Jak se k jejich zaměstnání staví jejich blízcí?

Jsou muži přijímáni na pozicích pedagogů v předškolním vzdělávání lépe než ženy a má to pozitivní vliv na jejich motivaci k práci?

4.3 Volba přístupu a metody směru dat

Vzhledem k povaze výzkumného cíle jsem zvolil kvalitativní přístup, který umožňuje sledovat jev hlouběji a v kontextu.

Data byla získána prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru. Všechna byla získána s důrazem na jasnou odpověď, kdy jsme se s respondenty opravdu nepokoušeli nalézat zodpovězení otázky, proč se jim vyřčené jevy a situace stávají.

4.4 Průběh sběru dat

Na úvod jsem oslovil deset respondentů, se dvěma z nich jsem posléze vedl ještě další rozhovor, kde byl prostor se rozprávět a jít více do hloubky. Respondenty jsem oslovoval několika způsoby, a to z prostého důvodu, že jich v předškolním vzdělávání zkrátka není mnoho. Dle statistiky ČSÚ v roce 2021 muži představovali pouze 1 % zaměstnaných pedagogů v mateřských školách.

Respondenty jsem oslovil buď osobně, přes kamarádky/kolegyně, které měly anebo mají v okolí muže pedagoga, a přes sociální sítě. Na zodpovězení nachystaných otázek jsem se s respondenty sešel v Praze na různých místech. Při schůzce s mimopražskými mi dostatek času pomohl k nalezení vhodného termínu, který dotazovanému vyhovoval. U Jihočecha byla pak situace jednoduchá tím, že bydlí

nedaleko mého trvalého bydliště. U Středočechů mi pomohla společná vazba k místu, kdy z míst, kde pracuji, pocházím.

Jsem velmi rád, že se mi povedlo zkontaktovat pedagogy z různých regionů a i z různých zařízení pro větší diverzitu. Zároveň si velmi vážím otevřenosti a ochoty se se mnou podělit a odpovědět mi na otázky.

Se dvěma respondenty jsme se pak sešli znovu, abychom se znovu vrátili k jejich odpovědím, ty pak více rozvedli a pokusili se i najít odpovědi na otázku, proč se některé situace, které zažívají, dějí.

Dva hlavní rozhovory vychází z níže popsaných otázek a navazují na ně. Cílem bylo dostat se hlouběji a ve větším klidu pak dále rozvést předchozí odpovědi. Ty slouží jako upřesnění či navedení při pozdějších rozhovorech provedených s Jakubem a Danem a také jako rozvedení a podnět k zamyšlení při samotné práci.

4.5 Okruhy pro polostrukturovaný rozhovor

V prvních dvou otázkách se táži formou uzavřené otázky na místo výkonu povolání. Toto se může zdát jako irelevantní dotaz, ale vnímám zde důležitost ukotvení do konkrétního regionu, kdy lze jako fakt brát sociální, kulturní a ekonomické rozdělení jednotlivých regionů ČR.

Třetí a do jisté míry i čtvrtou otázkou směřuji k motivaci pedagoga a zaměření daného pracoviště.

Pátá, šestá a osmá otázka u respondentů zkoumají reálné situace, které zažili v prostředí předškolního vzdělávání.

V sedmé otázce jsem se pak respondentů cíleně tázal, jak se cítí být přijati pracovním kolektivem, rodiči i dětmi, aby zkrátka nedošlo k vynechání některé ze zmíněných skupin.

V deváté, desáté a jedenácté otázce se, podobně jako v sedmé, táži na osobní prožitky daných respondentů. Od předešlých se odlišují v tom, že se týkají hlavně pocitů a emocí jednotlivce. Pokud dám příklad, u předchozích otázek se táži, zda je někdy někdo

praštil klackem, a zde se ptám, jaký to pro ně byl pocit a zážitek, pokud je někdo praštil klackem.

4.6 Etický aspekt výzkumu

Rozhovory byly anonymizovány. U rozhovorů byla změněna jména. Zároveň je také třeba říci, že místo výkonu zaměstnání některých respondentů je poměrně specifické a je tedy dohledatelné. V každém případě ale dotazovaní odpovídali zcela dobrovolně a dle vlastního uvážení s vědomím, že jejich odpovědi budou použity pro potřeby mé bakalářské práce.

4.7 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor obsahuje deset mužů různého věku, rozdílné praxe a rozdílného místa výkonu praxe.

Tabulka č. 1. Seznam respondentů, jejich věk, délka praxe a kraj, kde pracují. Jakub a Dan jsou v tabulce zvýrazněni, jelikož s nimi proběhl větší, rozšiřující rozhovor.

Jméno	Věk	Délka praxe	Kraj
Jakub	31	8	Praha
Dan	48	9	Praha
Tadeáš	30	2	Praha
Karel	35	5	Karlovarský
Jindřich	32	13	Jihočeský
Jaroslav	45	5	Středočeský
Petr	40	12	Praha
Miroslav	31	6	Moravskoslezský
Martin	35	6	Středočeský

Radomír	31	9	Středočeský
---------	----	---	-------------

5. Jednotlivé rozhovory

5.1 Respondent Jakub

Rozhovor s Jakubem proběhl jako rozšíření předchozího dotazníku. Zkušenost má prakticky jen z jedné mateřské školy, kde působí již devět let. Za celou dobu, jak sám říká, se nesetkal s negativním přijetím z žádné strany. Tedy od dětí, od rodičů ani od kolegyň. Od rodičů naopak na počátku přicházely možná neadekvátní očekávání jen s ohledem na to, že se jedná o muže. Kvalita nového pedagoga zde byla vázána pouze na pohlaví, a ne na jeho reálnou práci, osobnost, hodnoty...

„No očekávaly, že vlastně vyplním takovou tu mezeru ve vzdělávání těch dětí. Dám dětem něco jiného než ony. Například to, co dělám teď, že s nimi mám vrtat vrtáčkou nebo spravujem s nima něco šroubovákem nebo sekáme sekyrkou. To, co vlastně kolegyně nevěděly, jak to uchopit. Víím, že v dnešní době je už trochu přežitkem říkat tomu mužská práce, nicméně ono to tak pořád je. Očekávalo se to ode mne.“

Toto je ostatně velmi častý jev. Od kolegyň zaznívala očekávání týkající se vlastností připisovaných k rysům mužství a maskulinity, což ale Jakub do velké míry naplňuje. Například jde s dětmi udělat oheň a opéct v lese buřty, řeže a vrtá s dětmi, nebojí se s nimi pustit do možná až příliš odvážných dobrodružství. Také je ale pravda, že toto považuje za přirozenou součást své vlastní osobnosti a uznává, že nebýt to tak, bylo by naplnění očekávání asi hůře proveditelné a uvěřitelné.

„Když to vlastně tvoje přirozenost není, tak nejen že ty to poznáš a nebude tě to bavit, ale i ty děcka to poznají. A vlastně když předáváš něco, co není přirozené, tak to vlastně nefunguje. Ty se vlastně přetvařuješ před těma dětma a to je třeba jedna z věcí, co je učit fakt nechci.“

Zaznívají některé stereotypy, kdy zmiňuje třídu Kulíšků (2–4 roky) a působení u nejmenších dětí, a pak i citově a emočně náročnější situace se staršími dětmi (Sovičky – 4–6 roků). Menší děti se zpočátku bály jeho fousů, obecně je pro Jakuba složitější zvládnout emočně a citově náročnější situace, což ale připisuje spíše své povaze.

„Já si skoro myslím, že to bude spíš asi z povahy. Že moje povaha je rychle to vyřešit. Zatímco moje kolegyně na třídě je vlastně taková, že dokáže citlivě a dlouho ten problém rozebírat.“

Velmi mile mne pak zaujalo přijetí od rodiny, kdy dostal podporu nejen od matky, ale i od otce, který působí a vyrůstal v maskulinním prostředí (voják z povolání). Samotnou motivací je pak čistý altruismus a radost z pokroku jednotlivých dětí.

„Jako emočně, co mi to přináší... To je vlastně to uspokojení. Přijdu z práce domů a řeknu si, ty brdó, to bylo jako fakt náročný, ale pak si uvědomím, kolika dětem se pomohlo začlenit. Pro někoho je to třeba problém. Nebo měli nějaký jiný problém a ty ho vlastně pomůžeš vyřešit – a přirozenou cestou. Jo a nejen ti rodiče, ale i ty děti to vlastně dají najevo, že jsi potřebnej a že tvoje práce dává smysl. Dáváš tomu nějakou svoji sílu a tak a je to smysluplný, není to prostě jenom přehrabování vody“.

5.2 Respondent Dan

Rozhovor s Danem proběhl, stejně jako s Jakubem, jako rozšíření předchozích otázek. Dan se původně věnoval profesi grafika, později začal pracovat jako pedagog v MŠ, a to v Praze.

V první řadě je třeba říci, že respondent zmiňuje prakticky jen pozitivní přijetí. A to jak dětmi, tak kolegyněmi, rodiči a i rodinou. V rodině, ve své manželce, má ostatně největší podporu. Zajímavé jistě je, když zmiňuje očekávání rodičů, ale i kolegyně, která souvisí čistě s tím, že je muž. To ostatně zaznívá i v momentě, když mluví o kolegyni, která zmínila, že rodiče chtějí děti dávat k němu do třídy kvůli tomu, že je muž.

„To mám teď takový info z předposledního zápisu, kdy jsme se bavili s kolegyní. Já jí říkal, jakou dělá skvělou výtvarku. Že z ní mám mindrák jak hrom. Že její třída, to je nádherný tvůrčí prostředí. A ona mi řekla: ‚Vidíš a ono je to zbytečný. U zápisu se všichni ptali na chlapy.‘“

To ovšem nevypovídá o jejích anebo jeho kvalitách. Kolegyně v MŠ očekávaly, jak zmiňuje, že nějakým způsobem usměrnění kluky a jejich hru. Také zde vnímám očekávání od samotného „mužského“ a „ženského“ přístupu k dětem.

„Když jsem přišel já, tak jsem obsadil místo toho specialisty na klučičí hru a prostě i s těma dětma jsem se zabýval autama, letadlami, zbraněma a tak. Teda zbraněma, spíš střílečkou, protože neexistuje pistole ani puška. Všechno je střílečka. A pak auta a letadla a traktory a lokomotivy. Pro to prostě holky učitelky nemají cit nebo prostě znalosti anebo chuť se tím blíž zaobírat. Prostě ženská, když se s nimi baví, tak řekne: ‚Je to mašinka, to je hezká mašinka.‘ No a chlap se s nima baví a řekne: ‚To je hurvínek a to je bardotka a to je rychlý šíp a to je slovenská strela.‘ A ty děti, zejména kluci, tohle oceněj.“

Zároveň je ale nakonec pravda, že Dan celou řadu vyřčených i nevyřčených stereotypů potvrzuje svým přístupem, pojetím předškolního vzdělávání a samotnou prací v mateřské škole. Za nosnou myšlenku by zde dalo vzít to, že je dle svých slov sám jako velké dítě. Z jeho slov lze vyčíst, že je mnohem více než kolegyně nakloněn i hrám s různými meči, spontánním aktivitám a svým nadšením pro celou řadu věcí od aut až po přírodu dokáže pro tyto znalosti a dobrodružství nadchnout i děti. Zaostává ale pak v různých přípravách anebo záležitostech týkajících se byrokracie.

„Protože nic nezařídím pro administrativu, nemám cit pro papírování. Nemám prostě ty kompetence.“

Očekávání rodičů zde nejsou příliš rozváděna, ale podle všeho zde můžeme počítat s očekáváními ohledně schopností, znalostí a povahy, které jsou přiřčeny mužům. Děti pak Dana vnímají tak, jak přichází. Dá se říci bez nějakých pozitivních, anebo negativních očekávání. To můžeme považovat za ideální stav.

Je pravda, že řada postřehů, které v hovoru zazněly, mě nutí k zamyšlení, když vidím, že sám celou řadu stereotypů naplňuje. A nejen já, ale samozřejmě celá řada dalších mužů. Jak pedagogů, se kterými jsem hovořil, tak co si zpětně vybavuji, i v rolích pedagogů na ZŠ, SŠ anebo přátel, kteří jsou otci malých dětí.

6. Respondenti

6.1 Radomír

Další respondent je zaměstnaný v klasické státní školce v menší obci ve Středočeském kraji. Jako předškolní pedagog působí už relativně dlouho, devět let, a prakticky vždy se

setkal s pozitivním přijetím jak od rodičů a dětí, tak i od kolegyň. Pouze jednou zmiňuje narážku od jedné paní ředitelky, zda je na tuto práci dostatečně vzdělaný (pozn.: Radomír vystudoval střední pedagogickou školu, což v rozhovoru nezaznívá). Motivací je mu rozvíjet děti a pozitivně je motivovat do života.

6.2 Tadeáš

Tadeáš své povolání vykonává v Praze, navíc v umělecky zaměřeném prostředí, na což je kladen i důraz při práci s dětmi. V dětské skupině, kde pracuje, všichni spolupracují, dá se říci, na rodinné a přátelské bázi. Zmiňuje, že přijímán pozitivně. Pokud někdy zazněl údiv, pak spíše v překvapeném a obdivném tónu. Velmi blízké mi je, když Tadeáš mluví o snaze vytvářet dětem vstřícné a bezpečné prostředí při jejich prvním střetu s institucí. Zároveň zmiňuje i nabourávání zažitých stereotypů, už jen tím, že je muž v předškolním vzdělávání – čímž reflektuje malé množství mužů v této profesi – anebo přebalováním a převlékáním dětí. Zajímavé a pro samotnou práci povzbudivé je pro mne, když říká: „Vyloženě výhodu za svým mužstvím v povolání asi nevidím, připadá mi dobré, když jsou lektoři genderově namíchaní, odlišní a děti mají možnost si vybrat, s kým se jim například zrovna chce komunikovat, s kým je jim to v danou chvíli komfortnější...“

Jako jeden z mála pak Tadeáš jako negativum nezmiňuje nízké finanční ohodnocení, což v této profesi není běžné.

6.3 Jaroslav

Jaroslav pracuje nedaleko Prahy v menším středočeském městě v Lesní školce. Jako předškolní pedagog, respektive chůva v DS, pracuje relativně krátkou dobu, před tím se věnoval jiné profesi. Zkontaktovat Jaroslava se mi podařilo díky kamarádce mé ženy, která s ním donedávna pracovala. Jeho odpovědi téměř kopírují stereotypy přisuzované mužskému a ženskému chování, když například mužům přisuzuje menší smysl pro pořádek, prudší povahu a chování a zároveň mluví o tom, že u nejmenších dětí je potřebnější péče žen namísto mužů. Přes počáteční nedůvěru byl kolegyněmi, rodiči i dětmi kladně přijatý.

6.4 Jindřich

Jindřich vystudoval střední pedagogickou školu a naposledy působil v mateřské škole v menší obci v Jihočeském kraji. Jeho práce ho baví a s dětmi pracoval na různých pozicích delší dobu, nyní toto povolání z finančních důvodů nevykonává (pozn.: jeho žena je s dětmi na rodičovské dovolené). Při setkání s kolegyněmi a kolegy se setkal vesměs s pozitivním přijetím, dětmi byl přijat vždy. Od rodičů ale zmiňuje i pohrdání. I přes pozitiva ale jmenuje celou řadu problémů a stereotypních obvinění, se kterými se setkával. Od obvinění z pedofilie paní ředitelkou jedné školky, až po jistě nepříjemné oslovení cizí paní na ulici, kdy dle jeho slov vyjádřila: „ať na ty děti nemluví a nechám je být a kde mají paní učitelku a že bude volat policii...“. Zmiňuje ale zároveň, jak bylo některými rodiči kladně hodnoceno, že jsou ve třídě s dětmi muž a žena. Také si myslí, že muž i žena se dokáží dítěti věnovat stejně kvalitně.

6.5 Karel

Karel působí v menší obci v Karlovarském kraji a předškolním pedagogem je pět let. Motivací mu je pozitivní ovlivnění, výchova dětí. S negativní diskriminací se dle svých slov nesetkal, nicméně musel částečně rozptýlit obavy a dotazy rodičů na první schůzce. Zajímavý je přínos Karlovy maskulinity v komunikaci se sociálně slabšími rodiči. Zaznívá pak zde i zkušenost ze setkání s matkou, která měla nedůvěru svěřit Karlovi dceru, aby posléze vyplynulo, že se v danou dobu rozcházela se svým partnerem, otcem dítěte.

6.6 Martin

Martin se svou ženou provozuje soukromou školku v menším městě ve Středočeském kraji. Jelikož je sám sobě prakticky zaměstnavatelem, těžko čekat, že se bude setkávat s negativním hodnocením od kolegyň anebo rodičů, kteří již od začátku ví, do jaké školky dítě nastupuje a kdo s ním bude pracovat. Co mne zaujalo (ale nepřekvapilo, jelikož Martina znám od dětství) je poměrně důrazné pojmenovávání a dělení na, parafrázuji, mužskou a ženskou polaritu. Zároveň ale považuje za důležité, aby tuto rozdílnost u mužů a žen děti zažívaly, a to i přes pochyby vlastních rodičů.

Konstatuje, že při práci s dětmi má celou řadu situací snazší už jen proto, že je muž. Domnívá se, že je to dané pouhou odlišností od kolegyně jeho maskulinitou.

6.7 Miroslav

Miroslav pracuje v krajském městě v Moravskoslezském kraji ve státní mateřské škole. Do MŠ nastoupil po absolvování VŠ a vše bylo snazší i díky tomu, že na daném pracovišti absolvoval povinnou praxi. Miroslav mluví o tom, že se nesetkal s žádnou diskriminací. Zároveň zmiňuje, že jako muž některé věci řeší méně než kolegyně, má benevolentnější pohled na situace a problémy vzniklé při vzdělávání. Zaujalo mne, že explicitně zmiňuje svou budoucí aspiraci na ředitele MŠ.

6.8 Petr

Petr nepracuje přímo jako předškolní pedagog, ale je lektorem realizujícím programy pro děti v MŠ a působí v neziskové organizaci provozující lesní školku v Praze. Práci s dětmi považuje za hravou, spontánní a doslova mu dává energii. Nesetkal se s negativní diskriminací anebo negativní zpětnou vazbou, což přisuzuje i prostředí, ve kterém se pohybuje (pozn.: velmi podobné prostředí jako respondent Tadeáš). V hlavě mi utkvěla věta, kterou Petr řekl, že „dětí v tomto věku Tě nehodnotí, nesoudí, jsi pro ně skoro bůh“. Nejen že toto vystihuje nezaujatost dětí ohledně toho, jestli se jedná o muže, anebo ženu, ale i Petra samotného.

Vlastní zkušenosti

Po letech zaměstnání ve zcela jiném oboru, než je předškolní vzdělávání, jsem si řekl, že bych si mohl dodělat vysokou školu a jít pracovat do stabilnějšího prostředí – s úvahou že pedagogů bude stále spíše nedostatek. Zároveň u mne byla i potřeba mít zaměstnání, které mi přišlo smysluplné. Tedy zaměstnání, kde mohu vidět, jak někoho něco naučím a pozitivně ho ovlivním do budoucna. Také jsem měl zkušenost, kdy jsem po střední škole nějakou dobu učil nejmenší děti lyžování. Po přijetí na Jihočeskou Univerzitu

v Českých Budějovicích jsem zároveň začal shánět zaměstnání v mateřské škole, a to v Praze, kde jsme v té době s mojí ženou bydleli.

Své zkušenosti bych rozdělil do třech oblastí: 1) muž jako součást dospělého pracovního kolektivu, který je téměř výhradně ženský, 2) muž při kontaktu a práci s dětským kolektivem a konečně i 3) muž z pohledu rodičů a společnosti.

Zprv je třeba zmínit vztah se zaměstnavateli a kolegyněmi (kolegu jsem v MŠ zažil pouze jednoho). Obecně jsem při pohovorech v Praze anebo později v Českých Budějovicích a okolí zažíval spíše pozitivní přijetí. Pouze jednou jsem byl v Praze přímo konfrontován, zda by mi jako muži nevadilo přebalovat dítě v plence. Troufám si tvrdit, že v Praze jsem nakonec měl štěstí na skvělý kolektiv dospělých, kde už i jeden muž pedagog pracoval, a nebyl jsem tedy brán jako něco výjimečného. Později jsem se ale od kolegyně, se kterou jsme pracovali ve třídě s nejmenšími dětmi, dozvěděl, že sama měla očekávání o tom, že přinesu „mužskou energii“, a paní ředitelkou, která zde krátkou dobu působila, byla směřována do role zodpovědnějšího člověka s větší empatií pro nejmenší děti proto, že jsem muž.

Moje další zkušenost byla již po odstěhování z Prahy ve waldorfské školce, kde jsem se cítil vesměs přijatý. Pokud zde byly nějaké rozepře, určitě je nelze přičítat tomu, kdo je muž a kdo žena, ale spíše obecně osobním sympatiím a přístupu k práci s dětmi. Paradoxně asi největší problém, který se zde před mým příchodem řešil, byl styl oslovení pedagoga dětmi. Doposavad totiž byly kolegyně oslovovány jako „tety“ (teta Jana, teta Lucka...), a aby mne děti oslovovaly „strejdo“, přišlo kolegyním jednoduše řečeno divné. Proto jsme se nově začali oslovovat křestním jménem.

Má další zkušenost pak byla v dětské skupině (DS) spadající pod poměrně velkou státní instituci. Byla zde na mne očekávání ve smyslu muže, který bude sportovat, dělat s dětmi outdoorové a dobrodružnější aktivity, a zároveň se u mne počítalo nejspíš s jakousi přísností a snad i tvrdostí. Negativní očekávání a obavy jsem nevzbuzoval, na rozdíl od nároků, které do mne kolegyně projektovaly jako do muže. Bohužel jsme se zde ale výrazně rozcházeli v pohledu na pedagogický přístup při práci s dětmi, leckdy zde probíhaly až situace, které bychom mohli dávat za příklad „jak se to nemá dělat“.

Nyní pracuji v lesní školce, kde se kolegyněmi cítím být vnímán prostě jako člověk. Nic víc, ale ani nic míň. I když jsme zde všichni trochu odlišní, tuto rovnost a, řekněme, nediskriminaci hodnotím velmi pozitivně a velmi si jí cením.

Při samotné práci s dětmi byla vždy cítit jejich jistá bezelstnost, kdy děti zkrátka neřeší, zda se jedná o muže, anebo o ženu. Byl a jsem pro ně zkrátka „dospělák“. Občas se ovšem stalo, že některé děti zpočátku vnímaly s obavou mé vousy. Snad že na to nejsou zvyklé. Pokud na mě děti reagovaly odlišně než na kolegyně, jednalo se snad vždy o důsledek přístupu k výchově a komunikaci s nimi, který ale nesouvisí s tím, zda jsem muž, anebo žena. Ostatně podobné reakce a chování dětí jako u sebe jsem viděl i u kolegyně Kristýny ve waldorfské školce, která měla k dětem velmi podobný, až stejný přístup jako já (za naše největší rozdílnosti fakticky považuji pouze více muzikálnosti u ní a více outdoorových aktivit u mne).

Přijetí ze strany společnosti a mého okolí jsem vždy vnímal pozitivně a vesměs obdivně. Zde je ale třeba říci že toto bude korespondovat s liberálním prostředím, ve kterém se pohybuji a určitě se do tohoto vnímání bude propisovat i mé vlastní očekávání. Tedy že pokud jsem sám přesvědčen o potřebnosti mého povolání a mé pozice v předškolním vzdělávání, bude se to pak projevovat i navenek a druzí lidé mi toto mé odhodlání budou v podstatě zrcadlit.

Ze strany rodičů dětí jsem téměř vždy zažíval pozitivní přijetí. Toto jsem musel nejdnou i mírnit, když od některých zaznívala očekávání, že jako chlap si ty děti „srovnám“, budou poslouchat, bude nějaký „řád a pořádek“, budeme více času věnovat sportu. Po svých zkušenostech soudím, že tato očekávání rodičů jdou do jisté míry i ruku v ruce s nastavením daného předškolního zařízení. Zároveň je ale také pravda, že ne vždy jsem zažil pozitivní přijetí. Za příklad mohu dát maminku jedné holčičky, která ze situace, že ve třídě s její dcerou bude muž, měla obavu. Posléze jsem se dozvěděl, že v té době se zároveň rozcházela se svým mužem a podle všeho právě z tohoto důvodu měla obavu z muže v MŠ.

7. Výzkumná zjištění

V této kapitole formuluji na základě provedeného zkoumání odpovědi na výzkumné otázky.

7.1 Očekávání, s nimiž se muži v roli předškolních pedagogů setkávají

Lze říci, že všichni respondenti se setkávali či setkávají s očekáváními souvisejícími se stereotypy týkajícími se maskulinity. Od respondentů je očekáváno, že budou ti přísní, budou mít přirozenou autoritu a svou osobností a přístupem dokáží zjednat klid a pořádek ve školce. Také se vesměs počítá s tím, že muži budou s dětmi vykonávat „mužské“ hry a činnosti, za což jsou považovány například práce s pilkou a kladivem, hra na střílečky a s meči (toto zmiňují v odpovědích Jakub a Dan). Tato očekávání přitom přicházejí jak od kolegyň, tak i od rodičů.

Pokud se vyskytla negativní očekávání, byla spojena například s náročnou rodinnou situací (v jednom případě rozchod rodičů) anebo zpochybňováním, zda je práce předškolního pedagoga vhodná pro muže, zda ji opravdu zvládne anebo zda daný muž netrpí nějakou „úchylností“.

Zde lze zmínit například Martina, kde zaznělo: „Moji rodiče to podle všeho stále, po téměř šesti letech provozu a cca sedmi letech první myšlenky mít školku, tak úplně neberou jako plnohodnotné živobytí pro muže – sice mi to nikdy naplno neřekli, ale z některých reakcí je to doposud cítit.“

7.2 Zpětná vazba a hodnocení, kterou muži v roli předškolních pedagogů dostávají

I přes výše zmíněná očekávání pedagogové nedostávali negativní zpětnou vazbu, pokud toto nenaplnovali. Naopak lze říci, že jim možná prochází mnohem více než kolegyním. Případně jsou pozitivně přijímáni a hodnoceni pouze na základě toho, že jsou muži. Toto například zaznívá i od Dana: „Já jí říkal, jakou dělá skvělou výtvarku. Že z ní mám mindrák jak hrom. Že její třída, to je nádherný tvůrčí prostředí. A ona mi řekla: ‚Vidiš a ono je to zbytečné. U zápisu se všichni ptali na chlapy.‘“ Karel pak zmiňuje fakt, že je muž, jako

výhodu při komunikaci s některými rodiči: „Většinou v komunikaci se sociálně slabšími rodiči. Jsme malé město v Karlovarském kraji. Mají větší respekt.“

Na základě odpovědí je možné říci, že oslovení muži mají svou pozici ve výsledku snazší už jen proto, že jsou muži. Snad i díky tomu, že oslovení muži často naplňují očekávání od rodičů, děti jsou s nimi spokojené a prohřešky jako špatně učesané vlasy dívek jim jsou prominuty.

7.3 Motivace mužů v profesi předškolních pedagogů pro tuto práci

Jako nejčastější motivace zaznívá smysluplnost daného povolání. Radost z předávání znalostí, schopností a kompetencí dětem. Jako důležité je považováno i setkání dětí v předškolním vzdělávání s mužem. Mnozí pak zmiňují i to, že práce s takto malými dětmi je pro ně zkrátka zábava, a proto to dělají. Jakub pak zmiňuje jako motivaci pro samotné studium pedagogické školy péči o mladší sestru, která se v té době narodila. Spatřuje pak uspokojení, když vidí, jak se jednotlivé děti posouvají a zlepšují ve svých schopnostech, znalostech a kompetencích.

Zároveň v rozhovoru s Danem zaznívá, myslím, že zcela oprávněně, obava z toho, aby se při práci nad dětmi nepovyšoval, neponižoval je a nezneužíval svého postavení dospělého člověka.

Obecně tedy lze říci, že motivací je primárně altruismus a zábava (hra s dětmi).

8. Diskuze

Cílem této práce bylo zjistit zkušenosti mužů pracujících jako předškolní pedagogové s reakcemi druhých lidí (vedení MŠ, spolupracujících, rodičů i samotných dětí) na tuto jejich roli. Dále byla sledována jejich motivace k tomuto povolání.

Na základě svých zkušeností jsem se rozhodl zde zařadit i otázky týkající se geografického určení jednotlivých respondentů. I na takto malém vzorku a nepříliš detailních odpovědích lze pozorovat konzervativnější a více stereotypizující pohledy v mimopražských regionech, což je i v souladu s mou vlastní zkušeností. Zároveň jsem považoval za důležité i uvést, o jaké předškolní zařízení se jedná, a to z důvodu, že u soukromých a alternativních mateřských škol mívají rodiče větší zájem o způsob práce s dětmi, více volají po mužích v MŠ a často jich v těchto školách i více působí.

Respondenti se cítí být pozitivně přijati – dětmi vždy a rodiči a kolegyněmi téměř vždy. Výhrady častěji zaznívají mimo hlavní město Prahu. U pozitivních očekávání se prakticky vždy setkávají s představou, že muži by se měli chovat maskulinně, v souladu se stereotypní představou o tom, jací by měli být. Tedy oním „správně maskulinním“ mužským vzorem. Několik mužů zároveň reflektuje, že některé věci jsou pro ně snazší už jen z důvodu jejich pohlaví. Zároveň všichni dostávají pozitivní zpětnou vazbu, kdy i přes možné počáteční pochyby jsou pak často bráni jako přínos. Motivací je všem respondentům altruismus, snaha ovlivnit „pozitivně“ další generaci.

Vesměs se naplnila má očekávání, která byla daná převážně mou vlastní zkušeností s předškolní pedagogikou na několika pracovištích. A to jak v pozitivním, tak i negativním smyslu, kdy platí, že mimopražské regiony nemusí být příliš nakloněné mužům v předškolním vzdělávání a spíše mají tendenci udržovat si svůj status quo. Zároveň se také můžeme dočíst, že učitelky i učitelé často vyjadřovali názor, že učitelé vše méně řeší, dávají dětem větší volnost, nepřemýšlí tolik nad důsledky a jsou více spontánní a kreativní, kdežto ženy jsou spíše starostlivé, bojácné a kladou důraz na určitý systém pravidel, který v mateřské škole funguje.

Podobně si učitelé, jak vyplývá z výpovědí respondentů, hrají s dětmi více divoce, jdou více do rizika, přenášejí na děti více zodpovědnosti, jsou přímější v komunikaci,

příměji řeší konflikty, berou je jako rovnocennější partnery, nechávají je více řešit spory a jejich problémy. Venku s dětmi „řadí“ a učitelům stačí, když vidí, že se děti smějí a jsou šťastné. Samozřejmě i toto tvrzení záleží na povaze jednotlivých pedagogů. Lze tedy říci, jak sami respondenti uznávají, že muži zde naplňují stereotypní představy a vždy je jen otázkou, do jaké míry.

Výše zmíněné je tedy třeba brát v potaz při snaze o narušení vysoké feminizace školství. I tento výzkum totiž potvrdil, že vyšší zastoupení mužů v předškolním vzdělávání neznamena nutně i narušování genderových stereotypů ve společnosti. Na tento problém konečně upozorňuje i celá řada výzkumů a odborných článků publikovaných v posledních letech.

Pokud budeme brát jako fakt, že muži jsou v předškolním vzdělávání vítáni, což svými odpověďmi respondenti potvrzují, je také potřebné analyzovat, proč jich je v předškolním vzdělávání tak málo. Ruku v ruce s tím se také nabízí otázka, jak bychom si jako společnost měli anebo mohli definovat maskulinitu a feminitu. Ostatně i respondenti ve svých odpovědích často odkazují k něčemu, co bychom mohli shrnout jako „mužskou a ženskou energii“, i když není zcela jasné, co si pod tím představit.

I přes pozitivní, až bezvýhradné přijetí mužů je ale také třeba zmínit zpochybňování jejich vzdělání a zkušeností, když jsou zákonné podmínky pro výkon povolání stejné bez ohledu na pohlaví anebo gender. Rád bych zdůraznil i obvinění, zda dotyčný není pedofil anebo zda není „divný“ anebo „úchylný“, když pracuje s dětmi. Za poněkud archaické pak lze považovat lpění na tradičních rolích pro muže a ženy. Z tohoto důvodu jsem zjišťoval i velikost sídla a kraj, kde respondenti pracují, jelikož má vlastní zkušenost reflektuje rozdílnost v přístupu v Praze a v Jihočeském kraji. Navázanost na region v jiných pracích, které se tématu mužů v předškolním vzdělávání věnují, příliš nezaznívá. Pravdou ale je, že do hloubky se tomuto tématu v ČR věnuje téměř jen socioložka Nina Fárová.

Limitem této práce pak jsou mé vlastní zkušenosti a to, že i přes dané výzkumné otázky / okruhy zde celou řadu věcí spíše načínám a pouze otvírám prostor k zamyšlení – jak mému, tak ostatních. Ve vzduchu pak zůstává viset otázka, kdo konkrétně muže vystavuje negativní diskriminaci na základě genderových stereotypů (osobnostní profil)

a jaké k tomu mají tito lidé důvody. Také by jistě bylo zajímavé do větší hloubky zjistit a porovnat motivaci učitelstva pro výkon tohoto povolání, protože feminizace v předškolním vzdělávání je téměř stoprocentní.

ZÁVĚR

Prakticky lze říci, že se potvrdilo pozitivní přijetí mužů na pozici předškolního pedagoga. Přijetí pedagoga dětmi zde asi nejlépe vystihuje věta „Děti v tomto věku Tě nehodnotí, nesoudí, jsi pro ně skoro bůh“, která ale zároveň platí i pro přijetí ze strany rodičů. Tedy až na výjimečné případy dané spíše okolnostmi v rodině (například rozvádějící se rodiče). Kladné, dokonce i podporující přijetí vnímají respondenti i ze strany rodiny, a to i přesto, že by to člověk nemusel na první pohled čekat (Jakub). Rozporuplné pocity pak ale v některých případech přichází ze strany kolegyň.

Pozitivní očekávání od rodičů a učitelstva pak téměř vždy zaznívají v souvislosti se zažitými stereotypy, které se vztahují k jednotlivým pohlavím anebo genderu. Poměrně výstižná myšlenka zazněla od Dana, když mluví o tom, že je pro některé ženy jako dítě. Také je ale pravdou, že téměř nikdo se vůči tomuto nevymezuje, ba naopak dané stereotypy často naplňují. Ze všech zúčastněných do tohoto nezapadá pouze Tadeáš, u něhož je ale třeba říci, že ani nepracuje v typickém zařízení předškolní výchovy.

Zároveň lze do jisté míry vidět i odlišný přístup a přijetí v Praze a ve zbylých regionech. Mimo Prahu častěji zaznívají přímo anebo nepřímo pochybnosti a obavy, zda povolání předškolního pedagoga může vykonávat muž.

Prakticky všichni kvitují heterogenní pracovní kolektiv.

Závěrem musím říci, že vše, co od zúčastněných zaznělo, u mne vyvolává zamyšlení, že celá řada stereotypů a očekávání souvisejících s předškolním pedagogem mužem je založená na reálných základech. Přístup muže a ženy k výchově a vzdělávání je dle všeho v něčem více anebo méně odlišný, otázkou ale zůstává, proč tomu tak je. Důležité je každopádně neustrnout na očekáváních druhých, ale být autentický, což lze vycítit ode všech zúčastněných. Přímě o tom mluví například Jakub: „Když to vlastně tvoje přirozenost není, tak nejen že ty to poznáš a nebude tě to bavit, ale i ty děcka to poznají. A vlastně když přidáváš něco, co není přirozené, tak to vlastně nefunguje. Ty se vlastně přetvařuješ před těma dětma a to je třeba jedna z věcí, co je učit fakt nechci.“ To zároveň může být i apelem na ostatní učitelstvo, rodiče i společnost, aby na člověka

nevytvářeli tlak svými vyřčenými i nevyřčenými očekáváními související s tím, zda se jedná o muže, či ženu.

LITERATURA

Archer, J., Lloyd, B. (2002) *Sex and Gender*, United Kingdom: Cambridge University Press, ISBN 0-521-63533-0.

Badinter, É. (2005) *XY: o mužské identitě*. Praha: Paseka.

Decarli Valdřová, J. (2004) *ABC Feminismu*. Brno: Nesehnutí.

Dytrtová, R., Krhutová, M. (2009) *Učitel – příprava na profesi*. Praha : Grada Publishing.

Guziová, K. (1999). *Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav.

Helus, Z. (1995) *Psychologie pro střední školy*. Praha: Fortuna.

Helus, Z. (2004) *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál.

Hendl, J. (2005) *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Hnilica, K. (2010) *Stereotypy, předsudky, diskriminace: (pojmy, měření, teorie)*. Praha: Karolinum, Acta Universitatis Carolinae.

Fafejta, M. (2004) *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jana Piszkievicze.

Kantorová, J. a kol. (2008). *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex.

Kasíková, H. (1994) *Pedagogické otázky současnosti: (učební text pro studenty učitelství)*. Praha: ISV.

Kraus, B. a Vacek, P. (1992). *K základním otázkám pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Mareš, J. (2000). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.

Maříková, H. (2000). *Proměny současné české rodiny. Rodina – gender – stratifikace*. Praha: Slon.

Matějček, Z. (2000) *Škola rodičů*. Praha: Maxdorf.

Oakleyová, A. (2000) *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.

- Průcha, J. (2009). *Moderní pedagogika*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál.
- Průcha, J., & Koťátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika. Učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál.
- Průcha, J., Walterová, E. a Mareš, J. (2013) *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál.
- Renzetti, C. M., Curran, D., J. (2003). *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum,
- Smetáčková, I. (2016). *Genderové představy a vztahy. Sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy*. Praha: Slon.
- Smetáčková, I. (2007) (ed). *Učitelé sbory z genderové perspektivy. Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost.
- Smolíková, K. (ed.). (2017). *RVP PV [Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání]*. Praha: MŠMT.
- Steidenová, B. (2011). *Muži v předškolním vzdělávání*. Nepublikovaná bakalářská práce. Praha: PedF UK.
- Svobodová, E., Vítečková, M. (2017). *Osobnost předškolního pedagoga*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie – dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Vašutová, J. (2007). *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi*. 2. přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
- Vališová, A. a kol. (1998). *Autorita jako pedagogický problém*. 1. vyd. Praha: Karolinum.
- Vališová, A. a kol. (2005). *Relativizace autority a dopady na současnou mládež*. 1. vyd. Praha.
- VORLÍČEK, Ch. (2000) *Úvod do pedagogiky*. Jinočany: H & H.

Články a příspěvky ve sbornících a periodikách

Bendl, S. (2002) Feminizace školství a její pedagogické konsekvence. *Pedagogická orientace*, (4) ISSN 1211-4669. Dostupné online: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/8500/7649>

Cunningham, B. (1999). Hiring and retaining male staff. *Child Care Information Exchange*, 125, 66–69.

Cunningham, B., Watson, L. (2002). Recruiting male teachers. *Young Children*, 57(6), 10–15.

Fárová, N. Muži do škol? Ano! Ale...: Potřeba mužů v primárním vzdělávání. *Gender a výzkum / Gender and Research*, 2018, 19(1), s. 82–104.

Fárová, Nina. Muži učitelé v mateřských školách – konstrukce maskulinity ve feminizovaném prostředí. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 2015, 16(1), s. 46–56.

Helšusová Václavíková, L. (2007) *Učitelské sbory z genderové perspektivy*. In: SMETÁČKOVÁ, I. (ed). Příručka pro genderově citlivé vedení škol. Praha: Otevřená společnost.

Kynčlová, T. (2008). *Dopady genderové segregace pedagogických sborů na symbolickou úroveň vnímání vztahů mezi ženami a muži*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. Genderovou optikou: Zaměřeno na český vzdělávací systém. Praha: Gender Studies.

Spilková, V. (1998). Současné změny v pojetí učitelské profese (s důrazem na učitelství primární školy), 60–77. In: HAVLÍK, Radomír. Učitelské povolání z pohledu sociálních věd, Praha: Pedf UK.

Sargent, P. (2005). The Gendering of Men in Early Childhood Education. *Sex Roles* 52 (3/4): 251–259.

Webové stránky

MŠMT ČR (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání platný k 1. 1. 2018*. [online] [cit. 4. 10. 2019] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

MŠMT ČR (2019). *Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění z 15. února 2019.* [online] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

MŠMT ČR (2019). *Zákon č. 563/2005 Sb. o pedagogických pracovnících.* [online] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

MŠMT ČR (2019). *RVP pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018.* [online] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Respondent Dan – velký rozhovor

Příloha č. 2: Respondent Jakub – velký rozhovor

Příloha č. 3: Respondent Radomír

Příloha č. 4: Respondent Tadeáš

Příloha č. 5: Respondent Dan

Příloha č. 6: Respondent Jakub

Příloha č. 7: Respondent Jaroslav

Příloha č. 8: Respondent Jindřich

Příloha č. 9: Respondent Karel

Příloha č. 10: Respondent Martin

Příloha č. 11: Respondent Miroslav

Příloha č. 12: Respondent Petr

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Respondent Dan – velký rozhovor

Dan

Nevím, jestli ti mám teďka říkat důvody, proč jsem odešel z Montessori školky. Byly dva. Jeden byl finanční a ten druhý byl požadavek na děti, aby si nehrály v rámci těch Montessori bloků, který se konaly od rána do oběda. Získávat je pro rozvíjení jejich vědomostí, a to bylo nesmírně náročný. Ty děti prostě buďto loupaly 10 vajíček, aby se nemusely seznamovat s Montessori pomůckami, nebo se slezly ve výtvarným pokojíčku a malovaly si tam prostě princezny. A když viděly, že jde paní učitelka, která je kovaná Montessori, tak se schovávaly pod stoleček a malovaly si ty princezny pod stolečkem.

TM

Takže ti bylo nepříjemný být tady v tom prostředí?

Bylo mi nepříjemný. Přestal jsem věřit filozofii školky, že dítě takhle starý, školka od dvou roků věku v heterogenní skupině, je možný nadchnout pro připravené Montessori prostředí, které má rozvíjet jeho kognitivní funkce. Přestal jsem věřit tomu, že je možný, aby si děti nehrály s těma pomůckama jako s mečema, ale aby je vnímaly jako objekty na vnímání 1m, 90 cm, 80 cm a tak dál. Prostě to bylo jednak takhle náročný a druhak to bylo hrozně špatně zaplacený, ale jako opravdu hrozně špatně. Že jsme měli na švarcsystém patnáctku.

No to je hodně blbý...

Dostal jsem se nicméně díky tomu mezi děti do role předškolního pedagoga. To mě hrozně oslovilo. Ačkoliv jsem na začátku byl trochu znechucený, protože jsem chtěl dělat s dětma grafiku, kterou jsem dělal předtím. No a během poměrně krátké doby mě to oslovilo, najednou jsem objevil smysluplný pocit z práce s dětma.

V jakým smyslu? Nebo jak to myslíš?

Že to je užitečný, že to je vztahový, že jsem mezi lidma, mezi dětma. Když vyrobím, vytvořím nějakou reklamní tiskovinu, tak ať je sebekvalitnější, po měsíci jde do hnoje.

Jak, do hnoje?

Do odpadu, kdežto prostě s dětma je to jinak. V bývalý profesi grafika mi chyběl kontakt s člověkem a ten neoptimálnější kontakt, kterej jsem vždycky vyhledával, byl kontakt s dětma.

A nemáš třeba problém s tím, že je to občas hodně intenzivní? Já to třeba vnímám tak, že s těma dětma vlastně nemáš šanci vypnout. Prostě pořád tam nějakým způsobem seš. Když vlastně děláš tu práci grafika, tak děláš chvilku, pak si prostě můžeš dát kafe, zastavit se...

No jasně.

... vydechnout, zavřít oči, dát si pět minut oraz... Ale tady prostě pořád jedním okem sleduješ, jestli to dítě utíká někam pryč, nebo ne?

To jo. Ale tehdy v tý Montessori školce jsme jednou procházeli chodbičkou, kde kopali chlapi. Fakt taková ta těžká manuální práce a já jsem se vždycky cejtil jako nějaký pederastie, kterej si hraje s dětma. Místo aby makal jako pořádný chlap. No a ten pořádný chlap s těma mozolama mi říkal: „Jako já vás obdivuji, já bych je hned zabil.“ A to jsem si říkal: „Aha, tak ono to je měřitelný i tímhle způsobem“ a jako vydržet těch šest hodin s dětma pro mě byla najednou výzva. Taky šest hodin, že jo, normální lidi pracujou osm. No a tam jsme pracovali asi taky těch osm a to pro mě bylo zadostiučinění obrovský, protože mě to s nima hodně bavilo. Ale pravda je, co si teďka hodně uvědomuji, že na tom začátku jsem si to tak dost užíval? Pozoruju, že práce s dětma je také to, že nad nimi máš moc, že děti nejsou v tom vztahu rovnocenný. Vždycky jsou někde pod tebou. Ty si s nimi můžeš prostě interagovat, ale pravidla určuješ ty.

To je jasný...

Já jsem si to užíval až někdy takovým způsobem, jak bych to řekl...

Tak řekni nějaký příklad, ne?

Dělal jsem si z nich legraci.

Ale tak to je asi zdravý, ne? Tedy pokud toho nezneužíváš.

To bylo ozdravný no.

Bylo to zdravý pro obě strany? Pro děti i pro tebe?

Zdravý... Myslím si, že to nebylo až tolik škodlivý, ale čím dál tím víc si uvědomuji, že je tam velký uplatňování té moci a toho užívání si toho, že jsem nadřazený. Nadřazený v tom vztahu. Dám teď příklad s tím mečem, jak se nedal vyndat z toho šutru. Měli jsme tam chlapečka, kterej chtěl vyrobit meč. Tak jsem mu ho vyrobil. Řekl jsem mu, že to je Excaliber. Ten kluk byl takovej velkej, nesmírně manuálně zručnej, ale mentálně trochu méně bystřej. A já jsem mu vyrobil ten meč, ten Excaliber, a teďka jsem říkal, že Excaliber vytáhne z kamene jedině ten pravej a to bude Artuš. A tak tam chodily děti, tahaly ho a nevytáhly. Pak přišel on, já jsem ho držel a nepustil. A za ním šla malá holčička, ta ho vytáhla a prostě Kubík se strašně rozbřečel. To jsou takový věci, kdy jsem hodně otevřenej a hodně k sobě kritickej. Říkám ti to velmi otevřeně.

Tak ono záleží, jak to člověk komunikuje, v jakým je to širším kontextu té práce s dětma.

To ano.

Zažil jsem školku, kde vyloženě probíhalo strašení čertama a děti chodily ukazovat talíř, jestli už toho dost snědly, jestli už to můžou odnést. A to bych řekl, že z mého pohledu je Král Artuš s mečem klukovina. Na rozdíl od toho, kdy se dětem kontroluje, jestli už toho dost snědly, jestli to můžou odnést. To už mi připadá na hranici možná nějakýho sadistickýho chování občas.

Šikany.

Šikany, přesně.

Je hrozně mocenský. Učitelství je strašně mocenská záležitost, a pokud si na to člověk prostě nedává pozor a nemá náhled, tak se může chovat jako úplnej debil prostě.

No jak to vnímáš ty? Třeba když jsi začínal ve školce a pak už seš třeba ve školce a někdo na tebe koukal s tím – jsi tam proto, abys mohl ty děti ovládat...

Já mluvím o ovládání kvůli tomu, abych se mu vyhnul.

Já to myslel tak, jestli někdo kouká na tu tvoji motivaci, respektive jestli vnímáš, že někdo si řekne: „Hele, ten je tam proto, že bude mezi ženskýma.“ Nebo: „Je tam proto, že s těma dětma může něco dělat, nebo že je to nějaký úchylák? Může s těma dětma nějak manipulovat?“ Tedy jestli jsi někdy vnímal takovýhle negativní pohled.

Třeba na výletě. Byli jsme na táboře, dělali jsme prázdninovej tábor a dostali jsme se z Prahy 1. Slyšel jsem o Dánsku, že v Dánsku je většina učitelů v mateřské škole chlapi, že je to normální, není to něco divného. A když jsme tam (do Dánska) přijeli, ubytovali se na chalupě kolegyně a chodili tam s dětma na procházky, tak mě někdo potom večer informoval o tom, že tamten člověk říká: „Už jde ten úchylák s těma svejma, s těma svejma oběťma.“ A já jsem z toho byl úplně hotovej. To bylo v té Montessori školce...

No a přijetí v samotný školce?

No jako setkal jsem se ze strany rodičů spíš s nadšením, že tam bude chlap. A že to je zdravější, když v kolektivu dětí i učitelů bude chlap. Takhle jsem to vnímal.

A z jakého důvodu zdravější?

Zdravější ve smyslu přítomnosti maskulinní postavy nebo prostě otcovský postavy.

No a co si pod tím představit? Nebo jak ty to vnímáš? Když mluvíš o té maskulinitě, otcovský postavě. Případně co si pod tím představovali ty lidi, co to od tebe očekávali?

Setkal jsem se třeba v té Montessori školce s přístupem kolegyň, že by měly rády třídu plnou holčiček, že s holčičkami se dobře pracuje. Jsou příjemnější, v kontaktu nedělají problémy, ale ta klučičí energie je jiná a to je problém a neustále jim zakazovaly používat repliky zbraní, věnovat se typicky klukovským hrám jako s mečem, s oštěpem, na bojovníky a lovce. Že je to něco nepřístojného, co by se mělo potříit a unifikovat to do toho takzvaného normalizovaného chování, kdy prostě ty děti tam nepovedou tenhle způsob hry.

A od tebe čekaly co teda?

Když jsem přišel já, tak jsem obsadil místo toho specialisty na klučičí hru a prostě i s těma dětma jsem se zabýval autama, letadlama, zbraněma a tak. Teda zbraněma, spíš střílečkou, protože neexistuje pistole ani puška. Všechno je střílečka. A pak auta a letadla a traktory a lokomotivy.

Pro to prostě holky učitelky nemají cit nebo prostě znalosti anebo chuť se tím blíž zaobírat. Prostě ženská, když se s nimi baví, tak řekne: „Je to mašinka, to je hezká mašinka.“ No a chlap se s nimi baví a řekne: „To je hurvínek a to je bardotka a to je rychlý šíp a to je slovenská strela.“ A ty děti, zejména kluci, tohle ocení.

A myslíš, že to je opravdu tím, jestli je učitel kluk, nebo holka? Když to vezmeme čistě statisticky, tak ve státních školách bylo k loňskému roku 2022 asi 1,6 % mužů na pozici předškolního pedagoga. Tak jestli už ten chlap, kterej tu práci dělá, je opravdu motivovaný a má větší zájem o ty děti? Že to obecně budou víc motivovaní jedinci?

Myslím si, že ne.

Tak já třeba to s těma lokomotivama vím díky tomu, že táta jezdil, byl strojvedoucí. Jinak bych o tom neměl ani páru. A pamatuju si, že jeden čas jsem býval v jedné dětské skupině, kde jsem byl divnej, protože jsem s dětma začal pravidelně každé tři dny péct, a kolegyně, která tam byla, to s nimi nedělala. Ze začátku koukali, že s nimi jdu péct, i když jsem chlap. Právě proto to takhle jako rozvíjím a ptám se na to. Protože vnímám, že ta očekávání, aspoň v mém případě, nemusí vždycky odpovídat tomu, co opravdu přichází.

Ne, to je něco jinýho. Já prostě pečení ani vaření doma nikdy nedělal a neumím to, takže v tomhle nejsem tahoun.

Já to dal za příklad. Jenom jestli jsou opravdu některý vlastnosti čistě mužský, ženský, nebo jestli to prostě nesouvisí s nějakou motivací toho člověka, protože mužů je v předškolním vzdělávání zkrátka minimum.

No jasně, nižší stovky.

Já myslel, že nás je víc. Myslel jsem, že v každé školce už je teďka chlap, že prostě co školka, to chlap. Protože když jsem přišel do školky, tak jsem tam byl už druhý muž. Kdybys poznal mého kolegu současného... Z něho mám takovej mindrák, že odcházím částečně i kvůli němu. Protože dostal Zlatého Ámose a dělá to s těma dětma od devadesátých let.

(do rozhovoru vstupuje Danova žena Tereza)

Hele, ale to je člověk výkonovej, Dan je vztahovej. On neříká spoustu důležitých věcí, že má třeba neuvěřitelné znalosti biologie, botaniky, zoologie. Takovýhle věci, se kterýma ty děti potom

chodí domů, a další věci se tu taky učí. Tady vidím tu mužskou polaritu v tom, že ženský obvykle nemají, nemívají encyklopedický znalosti, i když je baví. Kytičky, jo, to je častý, kytičky je baví. Ale maj určitě záběr, dejme tomu na skalničky nebo na sukulenty.

No, já byl ve školce a tam kolegyně byla vystudovaná bioložka, která teda před tím dělala několik let ve waldorfu v Americe a potom se vrátila do Čech a dělala se mnou ve školce. Byla to kolegyně ve vedlejší třídě. Já poznám pár kytek a tak a tím to hasne...

Já zvládám, vím značky aut, vím trochu o vývoji letectví, protože mě to kdysi chytlo, pak vesmír, astronomie. Kytky, zvířata, brouci, motýli, akvarijní rybičky, rybičky a tak. Ale prostě už třeba neznám tolik historii. To jsem se setkal s větší znalostí třeba u kolegyně.

Hele nevnímáš tam teda i to, že by tě třeba nějakým způsobem těšilo, že to všechno předáváš těm dětem? Pamatuju si, že když se nám narodily děti, tak Míša, moje žena, řekla: „Jé, tak to je super, tak konečně budeš moct ty věci vykládat i někomu jinému než jenom mě.“

No to je přesně ono, že předáváš vlastnosti. To je jasný. Přišel jsem z práce domů třeba a hrozně rád jsem něco vykládal mladšímu a i staršímu synovi. Ten mě poslal do prdele hnedka, řekl: „To je kvůli tátovi a ty jeho posraný přírodě, že neumím házet na koš prostě.“ A bylo to. Ale když cejtím, že ty děti poslouchaj a že jim můžu něco předat... No tak to je největší satisfakce.

To se mi vybavilo, jak dva dny zpátky náš Kašpar jde po ulici a ukazuje kytičky a říká: „Tohle je kokoška pastuší tabulka.“ Nepozná fialku, ale kokošku jo...

No a ještě se zeptám, jak vnímáš, jestli jsi přijímaný? Chápu, že děti tě berou, už z toho cos mi tady psal, ale jak tě berou rodiče nebo kolegyně?

Jak mě vnímají rodiče? Jako popravdě řečeno, měl jsem takový info, že mě rodiče chtěli. Protože u nás jsou 4 oddělení + 1 speciální a na 2 odděleních pracujou chlapi a spoustu rodičů má zájem umístit dítě právě tam. ... To mám teď takový info z předposledního zápisu, kdy jsme se bavili s kolegyní. Já jí říkal, jakou dělá skvělou výtvarku. Že z ní mám mindrák jak hrom. Že její třída, to je nádherný tvůrčí prostředí. A ona mi řekla: „Vidíš a ono je to zbytečný. U zápisu se všichni ptali na chlapy.“

A zažil jsi někdy, že tam naopak děti dávat nechtěli? Kvůli nějakým obavám z chlapa?

Krom toho, že na tý vesnici jsem byl označený za uchyláka, co vede své oběti... Ale třeba od nějaké maminky nebo nějakých rodičů, že tam bude s nima muž, to ne. Je to divný, ale nesetkal.

A od kolegyň?

Setkal jsem se jedním takovým zvláštním případem. S takovou reflexí, že se k nám hlásil nějaký chlápek a ředitelka o něm říkala na poradě... Že se hlásil a že ho nemůže ani vidět, protože na ni působí dojmem uchyláka.

Jako pedofil?

Ředitelka to řekla o zájemci o práci ve školce. Něco jako: „Fuj, to je takovej pedofil!“ A já jsem si říkal: „Ježíš, toho bych chtěl hrozně vidět, jak vypadá chlap, kterej se hlásí o místo pedagoga a neprojde kvůli tomu, že vysílá energii pedofila.“

A co kolegyně? Reagovaly nějak na tebe? Nebo že by ses to dozvěděl třeba z druhé ruky? Já jsem se vlastně třeba takhle dozvěděl od kámošky, co byla potom nějakou chvíli i kolegyně, že ve waldorfu řešili, jak mě budou nově děti oslovovat. Do té doby je tam oslovovaly teto. Nebyly učitelky, byly tety. A najednou byl zásadní problém, jak to teda vlastně bude, když tam budu já? Jestli mi budu říkat děti „strejdo“? A tak se dohodlo, že se najednou všichni začli oslovovat jménem.

No a to je zdravý, to je super.

Tak jasně, je to blbost. Souhlasím s tím, že je důležitý oslovování. Ale předtím se oslovovaly tety a najednou s tím končí, protože kdybych měl být strejda, tak je to podle nich divný a úchylný. Když to trochu přezenu...

Ten standard je v něčem jako jinačí, že jo, než u mužskejch věcí... Já když čtu ty pomůcky, tak tam je to furt. Teď jsem si koupil knížku, nějaký základy dramatický výchovy, a tam se mluví vždycky jenom o paních učitelkách. Vůbec tam není zahrnutá jako eventuelní možnost muže. Takže teďka s těma tetama mi to přijde v pohodě.

No já to беру spíš jako zajímavost. Spíš tím ale narážím na to, že jsem se to dozvěděl od někoho jinýho. Tak jestli máš taky nějakou takovou zkušenost?

Tohle úplně ne.

A pak teda ještě asi jedna věc. Jestli vnímáš nějaký situace, kdy vlastně je pro tebe lepší, že jsi chlap? Někaký situace, kdy je to pro tebe jednodušší.

Já si myslím, že je to jednodušší ve chvíli, kdy se to týká klučičích her. A ještě jsem si všimnul, že občas ke mně tíhnou i holčičky. A to už je zase asi na bázi nějakých elementárních mužsko-ženských rolí. Že prostě holčičky mají rády třeba krásnou paní učitelku, co vypadá jako princezna, jako Elsa s Annou. Ale když je starší paní učitelka, která není vhodná na projekci takového obrazu...

Tak pak vezme za vděk i Olafa?

Jo, přesně. A říkají buď „tati“ anebo říkají „dědečku“, „dědo“. A vnímám to, že jsem neměl dceru, rozumíš? Já jsem měl dva kluky, ale nikdy dceru. A když prostě vidím, jak se některý holčičky ke mně chovají, tak to je normální ženskéj rejstřík chování vůči chlapovi a jako na mě to docela působí, že některý by se mě fakt otočily kolem prstu. Jestli mi rozumíš?

Snad ano?

Prostě že si mě můžou obsadit do mužskejch rolí.

A najednou můžeš zažívat taky ten pocit, jako kdybys měl dceru?

Jo, jo, určitě.

A když to shrneš, jak se cítíš v pozici pedagoga?

No když to shrnu, tak mezi dětma se cejtím moc hezky.

A od ostatních? Terka, o tobě všude říká, jak jsi skvělý učitel.

Terka se ale jenom chlubí a neříká nic reálnýho. Říká jenom samý kladný superlativy.

Já to myslím, jak se cítíš vnímanej? Ostatními kolegyněmi, kámošema...

Pozitivně. Dostávám pozitivní odezvu. Ted'ka, když odcházím, tak jsem se dozvěděl, že to že odejde chlap, je největší ztráta.

Že odejde chlap, anebo že odejde Dan?

Asi obojí. Ale ředitelka mi řekla: „Nerada tě pouštím už proto, že ztrácím chlapa v mateřský školce“. A jiná kolegyně mi řekla: „Ty seš tady jeden z mála normálních lidí.“ A jako nenormálního myslela toho chlapa, kterej dostal ty Zlatý Ámose a pro mě to je prostě nedostižný vzor. Na druhou stranu ještě vnímám to, že pro některý ženský jsem možná jako dítě.

A proč?

Protože nic nezařídím pro administrativu, nemám cit pro papírování. Nemám prostě ty kompetence. Vnímají to negativně i pozitivně, protože to může bejt vlastně kladný i záporný. To, že s těma dětma vymyslíš nějakou skvělou hru a skvěle si s nima zanotuješ, je díky tomu, že prostě seš taky tak trochu dítě. A tak to může bejt pozitivní, stejně ale jako to může být i negativní v tom, že prostě můžou naopak vyzdvihoval to, že prostě nedokážeš vyplnit třídnici. Zas ale ony si to rády zaberou, tu agendu.

A je to tak?

Já mám ted'ka silnej pocit, že chlap je výrazně slabší pohlaví než ženský.

Ve smyslu?

Ve smyslu schopnosti duševního záběru, že ženská dokáže současně řešit deset věcí najednou. Chlap se většinou specializuje na něco, a když má rád prostě pěstování ředkviček, tak už je slabší... dejme tomu, já nevím, v polytechnické výchově. Nebo je schopnej v polytechnické výchově, ale už neumí péct, neumí sázet ředkvičky. Rozumíš mi?

Chápu. A jak vnímáš, že tě berou rodiče? Máme děti, kolegyně, tak ještě na závěr rodiče.

No, moje kolegyně projevují větší komunikativnost, ve smyslu rozhovoru s rodičema.

To ještě nemusí nic znamenat, ne?

To asi ne no.

A jak to berou doma? Že jsi ve školce?

Jak to berou doma, že jsem ve školce?

No, jestli doma řeknou něco jako: „Jo, ten náš táta, ten je fakt hustej.“

Tak že jsem spokojenej ve školce je velká zásluha mé nesmírně supportující manželky, která mě neustále zdůrazňuje, že dělat ve školce je super a projev největší maskulinity. Tohle, to do mě fakt jede od samýho začátku. Jako kdybych neměl podporující manželku, která prostě tohle říká, že je to sexy...

Tak to je super!

Dane, tak díky moc já to tady vypnu a moc ti děkuju.

Příloha č. 2: Respondent Jakub – velký rozhovor

Ahoj Kubo, díky za čas! Ty jsi mi tady předtím psal, že tvou motivací být pedagogem v MŠ byla smysluplná práce a vzdělávání dětí. A já bych se tě zeptal, jestli tady to pořád trvá anebo co si vlastně pod tím představuješ, co ti to přináší?

Úplně jednoduše, když jsem se v patnácti rozhodoval, co dál dělat, tak se mi tenkrát narodila sestra a vlastně jsem zjistil, že mě baví se starat o ty děcka a nějakým způsobem jim dávat směr a aby je to bavilo. Nejen prostě, aby to bylo nějaké hlídání. No a přesně kvůli tomu jsem šel do pedagogiky, protože sám si pamatuju ze své vlastní školky, že to bylo mizerný, že ti učitelé byli vlastně fakt jenom hlídačky. A i vlastně potom, co jsem vystudoval tu střední (pedagogickou) školu, tak jsem zjistil, že se vlastně nic nezměnilo. A tak jsem se rozhodl, že v životě učit ve školce nebudu.

Takže proto tady jsi už osm let nebo kolik...

Devět let. Ale jde o to, že vlastně na vejšce jsem k tomu znova přičuchnul skrze právě alternativní systémy. Tenkrát to byl Waldorf s Montessori pomůckami nebo něco takovýho, ta univerzitní školka, a tam jsem vlastně viděl, že to jde dělat jinak. Že tam to lze dělat smysluplně. Že to zaprvé ty děti bude učit to, co potřebují, a zároveň je to bude i bavit. A za třetí jim to něco dá do života. Že to nebude jenom takový to, že se naučíš tvary a podobné věci, ale i nějakou praktickou dovednost. No a pak, když jsem se přestěhoval do Prahy za přítelkyní, která tady studovala, tak jsme našli Rozárku (*Ekoškolka Rozárka, kde Jakub pracuje*), která přesně v tomhle duchu jela. Přesně tenhle smysl hledala tam, kde normálně je nesmysl.

A co ti to teda přináší? Pocitově, emočně... Tohleto je vlastně ta historie jak ses k tomu dostal.

Jako emočně, co mi to přináší... To je vlastně to uspokojení. Přijdu z práce domů a řeknu si: „Ty brdó, to bylo jako fakt náročný“, ale pak si uvědomím, kolika dětem se pomohlo začlenit. Pro někoho je to třeba problém. Nebo měli nějaký jiný problém a ty ho vlastně pomůžeš vyřešit – a přirozenou cestou. Jo a nejen ti rodiče, ale i ty děti to vlastně dají najevo, že jsi potřebnej a že tvoje práce dává smysl. Dáváš tomu nějakou svoji sílu a tak a je to smysluplný, není to prostě jenom přehrabování vody.

Jo a to teda, když jsi nakousnul ty rodiče... Tak já se rovnou zeptám a možná teď trochu přeskočím... Takže jak vlastně rodiče dětí přijímali, brali, že je tady chlap ve školce?

No, musím říct, že ze začátku jsem sám měl takový myšlenky typu „Co si o mě budou myslet?“. Že chlap ve školce, to bude divný. A vlastně naopak jsem se potkal s takovým milým přijetím. Takovým tím až jako vlastně děsivě, myslím. Něco jako: „Vy jste ten pan učitel, no tak to bude něco!“ No a čekali něco extra. Což nakonec se mi samozřejmě podařilo, že jo, protože něco extra jsem. (smích) Jinak jsem fakt nepotkal nějakou negativní odezvu.

A byl jsi jenom v tý Rozárce, nebo i někde jinde?

Učil jsem v Liberci, v univerzitní školce. Vypomáhal jsem tam jako asistent no a pak nastoupil jako učitel, takže v podstatě ani moc neznám, jak je to jinde. Samozřejmě ze školy vím, jak by měl fungovat klasickéj systém předškolního vzdělávání. Ale jinak jsem vlastně začal a jsem zatím jen tady (v Rozárce).

A když to vezmu z pohledu kolegyň, že přišel někdo nověj, nějakěj chlap. Jak na to koukaly? Pokud se nemýlím, tak tu jiný muž nebyl, ne?

Byl tady jeden, ale nebyl ani ve vedení. Je to jeden ze spoluzakladatelů, takže nějakého chlapa tu máme. Ta organizace má něco jako radu starších a tam je ten jeden chlap, Honza. No a jinak tady vlastně žádný muž nebyl, když jsem nastupoval.

Koukaly tedy ostatní kolegyně?

Ty vlastně byly rády. On ten kolektiv pak působí všeobecně jinak. Jako člověk, kterej se pohybuje od svých čtrnácti let v dívčím kolektivu, můžu říct, že vždycky, když tam je aspoň jeden kohout na tom smetišti, tak je to o něco lepší. Nevím, čím to je, ale prostě je tam nějaký smýšlení, který je jiný.

A jakým způsobem? Co tebe očekávaly?

No očekávaly, že vlastně vyplním takovou tu mezeru ve vzdělávání těch dětí. Dám dětem něco jinýho než ony. Například to, co dělám teď, že s nimi mám vrtat vrtačkou nebo spravujem s nima něco šroubovákem nebo sekáme sekyrkou. To, co vlastně kolegyně nevěděly, jak to uchopit.

Vím, že v dnešní době je už trochu přežitek říkat tomu mužská práce, nicméně ono to tak pořád je. Očekávalo se to ode mne.

Máš pocit, že to byla oprávněná očekávání, anebo to bylo prostě jen kvůli tomu, že jsi chlap?

Těžko říct, to je dobrá otázka. Ale já si spíš myslím, že to bylo očekávání, a to, že jsem chlap. Ale pak se i ukázalo, že to je vlastně i moje přirozenost. Kdyby to moje přirozenost nebyla, tak to asi stejně jako fungovat nemůže.

Jo, já vlastně v tomhle třeba vnímám svoji zkušenost. Byl jsem v jedné Dětské skupině v Budějicích a tam se očekávalo, že budu s dětmi sportovat, vyloženě sportovat, čehož teda nejsem úplně příznivec. Radši preferuju, když děti jdou lézt po stromech, než aby se honily na povel za míčem. Najednou to vlastně se mnou úplně nefungovalo, ale pak zas byly překvapený z toho, že jsem s dětma šel péct třeba buchty nebo něco takového, což ony tam vůbec nedělaly.

No jasně, jasně. Ta v uvozovkách ženská práce. O tom právě mluvím. Když to vlastně tvoje přirozenost není, tak nejen že ty to poznáš a nebude tě to bavit, ale i ty děcka to poznají. A vlastně když předáváš něco, co není přirozené, tak to vlastně nefunguje. Ty se vlastně přetvařuješ před těma dětma a to je třeba jedna z věcí, co je učit fakt nechci.

To chápu. A tím se dostaneme i k těm dětem. Jak tě vzali nebo berou děti jako chlapa, učitele?

Vtip byl v tom, že mě vlastně, stejně jako pak tebe, vzali ke Kulíškům, což jsou vlastně nejmenší děcka. Je to dětská skupina, takže k těm úplně nejmenším od těch dvou let. No a jak ty mě vzaly? Většina z nich koukala s otevřenou pusou, protože vousatej chlap. Co si budem povídat, mám k mamince hodně daleko a někteří i plakali. Ale vzhledem k tomu, že jsem poměrně citlivé povahy, tak to vlastně fungovalo. Dokázal jsem je zaujmout natolik, že to fungovalo dobře. Já jsem poměrně výraznej člověk, kterej je hlasitej, a nebojím se pozornosti a vlastně s ní i umím pracovat s tou pozorností. Takže to dost využívám i při práci pedagoga, když potřebuju, aby děti myslely na něco jiného než na stesk. Takže u těch malých to fungovalo skvěle. A u těch starších to byla ještě větší zábava, protože tam si opravdu asi spousta těch dětí ani neuvědomuje, že vlastně hledají i nějakého toho citlivého chlapa, nějaký ten mužskej vzor, ke kterému by mohly vzhlížet. Ke kterému by mohly přijít a řešit s ním hlouposti.

Jak to myslíš, hlouposti?

Jako šaškárny. Zároveň ale i nějakou emoční stránku a právě jiným způsobem, než skrze ten mateřskej cit nebo jak bych to nazval. Takže tam to fungovalo taky výborně. No mě stojí ještě doted' mnohem víc energie pracovat s plačícím dítětem, než třeba kolegyně, který to mají prostě mnohem víc přirozenější. Ale vím, že to zvládnou, že to jsou situace, který nakonec nejsou problém.

A z jakýho důvodu myslíš, že je to pro ty kolegyně jednodušší než pro tebe?

Nevím.

Nebo jestli je to pro ně jednodušší?

Jak jsem se zmínil na začátku, jak mám tu malou sestřičku, tak ona už je velká sestřička a ta velká sestřička nastoupila na školu, která se zabývá antropologií. A ta by mi řekla, že to možná bude tím, že oni mají 2 X a já mám 1 Y k tomu. Ale vlastně těžko říct. Já si skoro myslím, že to bude spíš asi z povahy. Že moje povaha je rychle to vyřešit. Zatímco moje kolegyně na třídě je vlastně taková, že dokáže citlivě a dlouho ten problém rozebírat. Ono taky záleží, co které potřebuje. Které ošetřuje ona a které já. Takže je třeba znát osobnost sebe a své kolegyně.

Tak to máme děti, rodiče, kolegyně... Ještě bych se zeptal, jak na to koukalo nějaký tvoje okolí. Rodina nebo kámoši. To je trošku zase další kapitola sama pro sebe.

Hele třeba kamarádi, tak ty se dělí na dva typy lidí. Když jim oznámím, že učím v mateřské škole, tak jedni říkají „wow“, no a ti druzí, kteří mě znají delší dobu, říkají: „Jak ty můžeš pracovat v mateřské škole?“ Když jsem byl mladší, tak jsem si myslel, že to je image, ale vlastně jsem zjistil, že ne, že to je vlastně součást tebe. Akorát kamarádi na mě trochu divně koukají, když řeknou: „Hele, tak já bych si odskočil na záchod.“ – A ty mu řekneš: „Běž.“ Prostě je to nějaká nějaká zažitá rutina, kterou děláš v práci, a ty to vlastně používáš i na svoje kamarády, tak pak koukají překvapeně, ale nikdy ne pohoršeně. Většinou z toho jsou humorné historky. A spousta kamarádů plánuje, že mi tady naplní školku, až jednou budou mít děti. Do té doby snad už nebudu učit. No a rodina. Hele já jsem z vojenský rodiny...

To právě vím a zajímalo by mě to.

Děda byl voják, táta je voják do teďka a já jsem se cuknul a že půjdu dělat učitele do školy a musím teda říct, že ze začátku jsem se bál, co mi na to otec řekne. A nakonec to dopadlo tak, že mě sám dovezl na přijímací řízení ještě na tu školu. A vlastně mě podpořil, seč to šlo, což jsem byl velmi překvapenej. A jak jsou takový ty různý obrázky, který ukazují, jak na sebe ty generace křičej a vlastně hážou tu špínu, až pak je tam ten jeden, kterej to stopne a nechá si to naházet na záda a pak pokračuje jinak. Tak si myslím, že tam to začalo, u toho máho otce, kterej byl ze začátku hodně striktní a rázný. A teď vlastně naopak si ke mně chodí pro nějaký moudra, co se týče pedagogiky, protože tím, že on už je poměrně starej chlap a pracuje ve vojenském prostředí s opravdu mladejma klukama... Jo, tak. A to je občas docela hezký. Je to vlastně hrozně fajn, že jo, že tě vlastně ocení někdo, kdo sis myslel, že tě vlastně neocení.

No to je super.

Takže jako rodina to bere skvěle, zrovna třeba otec. A když teda mluvíme o tom otci, tak moje maminka, ta je prostě nadšená. Ta mě vždycky všem doporučuje, ať ke mně chodí do školky.

Tys tady ty stereotypy víceméně zmínil, ale zeptal bych se, jestli ses někdy setkal s nějakou výhodou v tom, že jsi chlap ve školce? Anebo s nevýhodami samozřejmě.

No, mám teď novinku, když jsem byl fakt vděčný za to, že jsem chlap. Bylo to vlastně nedávno, kdy nám jedno dítě sjelo do Vltavy. Šli jsme podél Vltavy a byl tam úsek, kterej byl nebezpečnej. Ale mysleli jsme si, že to máme s přehledem pod kontrolou. Kolegyně nám pomáhala přecházet takovej blbej úsek. No, ale nečekali jsme, že když se tam vytvoří ten had těch dětí, že jedno na konci se bude chtít podívat, co tam je, a udělá úkrok do strany. Načež okamžitě zmizel v rákosí a ozvalo se šplouchnutí. A byl fakt, že jako chlap jsem ho mohl jednou rukou vytáhnout okamžitě nahoru.

Takže myslíš tu fyzickou sílu.

To je opravdu dobrá věc. Víím, že kdyby se něco dělo, takže prostě čapnu čtyři děti pod paží a vezmu kamkoliv, což je prostě super.

Tak ty jsi silnější než já. Zase si ale snažím teďka představit sám sebe, že já jsem kolikrát rád, když chytnu dvě děti. Našeho Kašpara a Medu a mám co dělat...

Tak já jsem spíš těžší než silnější... (smích)

A ještě nějaký výhody, nevýhody?

Jsme často venku, takže fakt cítím jako velkou výhodu čůrání ve stoje. To je opravdu bezesporu jedna z největších výhod. Nemusím nikde dřepět a můžu čůrat tak šikovně, abych byl skrytej, a zároveň viděl na ostatní. Což mi přijde super.

A vnímáš i nějaká negativa? Ve smyslu vztahů, papírování? Třeba že ti projdou větší přešlapy, nebo že máš míň, anebo víc peněz například?

Tak lepší peníze určitě mít nebudu. Kdyby tady byl někdo, kdo je tady stejně dlouho jako já, což teď bohužel není, tak se máme stejně. Nejstálejší kolegyni tady mám tři roky. A co se týče těch dalších výhod, tak třeba jako školka dost ušetříme za některý drobný úpravy. Protože jdu vrtat s vrtačkou nebo podobný věci. Ale to je spíš takový všeobecný, když tu občas i toho školníka udělám. Ale jinak tedy nevýhody toho, že jsem chlap, pociťuji vždycky, když mi dochází trpělivost, která mi dochází mnohem rychleji. Což mi přijde zvlášť v emočně hodně vypjatých situacích. Teď nevím, jestli to je přímo tím, že jsem chlap, anebo mojí povahou. Mám to tak, že pak z těch situací mám potřebu odejít, protože jsou pro mě moc složité. No a pro kolegyni to je jako na lusknutí prstů a má to pod palcem. Ale zas proto jsme tady dva, že jo. Fungujeme jako tým a tak to prostě má být. Že se s kolegyní doplňujeme, je vlastně to nejlepší, co nás mohlo potkat.

No, takže nevnímáš, že by jsi měl nějaký výhody, nebo nevýhody? Jenom z toho důvodu, že jsi prostě chlap...

Očekává se, že budu konzistentní celej měsíc. Ale to si nemyslím, že by byla nevýhoda, anebo výhoda. To jsou věci, který jsou malichernosti. Nemusím si prostě jednou měsíčně brát brufen. A vím, že to zní jako banalita. Vesměs je to výhoda, ale zároveň i nevýhoda. Tobě není blbě, ale za cenu toho ty zase ten týden musíš fungovat o něco víc, abys vlastně vypomohl té kolegyni. Ale to si nemyslím, že je nějak vážný, mělo by to takhle fungovat. Ono kdyby tady byly dvě ženy anebo dva chlapi, tak je to jedno. Hlavně když budou fungovat tak, aby ty děti byly spokojené, aby se naučily to, co mají, aby ta práce dávala smysl. Pak je jedno, jestli tady je chlap nebo ženská.

Když dám za sebe příklad, tak mi třeba přijde, přišlo, že vlastně vždycky mi s dětma projdou větší divočiny a můžu víc kašlat na byrokracii, než kdyby na té samé pozici byla žena.

Ono záleží na tom, jak to vedení dovede, jak to bere. Já jsem taky docela živel a pak mi i projde nějaká věc? Tuhle jsem třeba sebral děti a jdu s nimi udělat oheň, i když vím, že bych měl mít ještě další doprovod a podobný věci. No a projde mi to. Vlastně nikdo na mě není naštvanej. Jenom mi řeknou: „Hele, asi bys to možná měl příště udělat líp.“ Ale nemyslím si, že by mi třeba procházelo, že nedopíšu třídnici nebo něco takového. Spíš si myslím, že tady všichni kolem mě jsou tak strašně rozplánování, přesní a organizovaní, že se v tom pak prostě ztratím.

Tak ty jsi tu už trochu inventář, když učíš devátým rokem.

No, inventář, v podstatě taková bílá skříň. Ale je to tak, že asi kdybych chtěl, tak mi projdou mnohem větší zvěrstva. Ale to si zas nedovolí svědomí. Přece jenom už tady jsem, jak říkáš, devátej rok a už to tady považuju trochu za svoje dílo.

Když to tak slyším, tak mě napadá jedna věc. Dá se říct, že je to taková skoro až komunitní školka? Nebo jako co bys to tu považoval ty?

No, to bychom byli rádi, kdyby se to takhle říkalo. Nicméně teď covid s tím hodně zamával. Respektive to uzavření, protože tím, že vlastně hodně děláme akce srdíčkem a přes ten covid to možný nebylo nebo jsme tomu asi nenašli dostatečnou odvahu...

To bylo komplikovaný pro všechny školky.

No takže to dopadlo tak, že vlastně teď tu komunitu znova tvoříme, protože tu máme spoustu nových rodičů a ti, co tady byli jako stávající, tak těch už je pouze pár. Takže ano, snažíme se o komunitní školku. Byli bychom rádi, snažíme se, a když to jde, tak si s těma rodičema i potýkat, když jim to je příjemný.

Takže by se dalo říct, že tady vlastně fungujete jako taková větší rodina?

Jo jo, je to tak. Když kolegyně napíše, že je jí blbě a že nemůže dorazit, tak místo toho abychom jí napsali: „No tak to teda pěkně děkuji“ anebo nějakou pěknou podobnou zprávu, tak jí spíš

píšeme: „V klidu se uzdrav, my to jdeme nějak vyřešit.“ Jo a vím, že tohle nedělám jenom já, že to prostě tady dělají všichni. Takhle to prostě funguje. Vycházíme si vstříc, snažíme se o lidskej přístup a to je právě jedna z těch věcí, co mě tady neuvěřitelně vyhovuje. Nevím, jak na to vzpomínáš ještě ty.

Já si na to vzpomínám moc dobře. Ale rád bych právě to, na co si vzpomínám já, slyšel i od někoho jiného. Od tebe třeba. To je vlastně i důvod, proč mi ta Rozárka chybí, když už nebydlíme v Praze. A vlastně na závěr bych se ještě zeptal, jak se cítíš ohodnocen? Nemyslím tedy jenom finančně, ale i společensky.

Vzhledem k tomu, že jsem se posunul na žebříčku, teď vlastně dělám zástupce paní ředitelky, tak vidím i do financí, který jsou ve školce, a tím, že se vlastně snažíme držet platy učitelů jemně nad tabulkama, což v dnešní době šílenejch výkyvů je úplně jako pro malou firmičku. Což je pro neziskovku docela vražedný. Tak v tomhle případě se cítím ohodnocen, že jsem spokojený. Ale to je tím, že do toho vidím, že vím, o co jde, a vím, že těch peněz není moc. Rozhodně bych uvítal víc, ale myslím si, že to není momentálně možný.

Možný... Pokud bychom to vzali bez ohledu na to, že vidíš do těch financí. Pokud bychom to vzali v měřítku toho, že děláš práci, jakou uděláš?

Tak můj brácha je ajťák a asi si dokážeš představit, jak to funguje. A nedávno jsme kupovali byt. Je to přesně měsíc, co jsme kupovali byt s přítelkyní, a dosáhli jsme na to, protože ona je doktorka a má nějaký přesčasy a vlastně má dobrý plat. Ale jinak bychom prostě na byt nedosáhli, kdybychom měli dva stejný platy, jako mám já. Ani se nedivím, že učitelé potom utíkají z Prahy, že v Praze je tak málo učitelů, protože učitelskej plat tady učitele a jeho rodinu neuživí.

Jasně, no. My to řešili taky, když moje žena otěhotněla, že nemůžeme zůstat v Praze...

No tak a vlastně jediný, co se tím dociluje, je to, že vlastně učitelé to nechtějí dělat anebo to nedělají pořádně. Že jim to za to vlastně jako nestojí? Jdou si odbouchat své hodiny a teď mluvím spíš asi o těch státních školách, protože si nedokážu představit, že by to tak bylo i v těch soukromých.

Hele a to bych měl i takovou jednu zákeřnou otázku. Myslíš, že by jsi takovou dlouhou dobu tuhle práci dělal, i kdybys neměl přítelkyni, která má vlastně velkej příjem?

No, Tome, co ti na to asi...

Protože vlastně pokaždý, když jsem s někým mluvil, tak ten druhý člověk z toho páru měl nějakým způsobem zabezpečenou práci. Tedy skoro vždycky, když byl kvalitní. Když to byl kvalitní pedagog nebo pedagožka, tak měl nějakým způsobem zabezpečený zbytek, ať už bydlení, nebo měl partnera, partnerku, který měli nějakou slušnej příjem.

Hele je to tak, že vlastně takhle se pozná láska, že tě partner nechá dělat to, co miluješ. Bez ohledu na to, že domů nosíš sotva kůrku chleba, vid'. Ale to zas přeháním. Ale jo, je to tak. Opravdu asi taky záleží, kam by mě to zaválo. Kdybych založil rodinu, tak je jasný, že bych to musel přehodnotit, popřípadě se hodně uskromnit. No a já zas toho k životu tolik nepotřebuju. Takže otázkou je, jestli chci bydlet celý život v podnájmu. Mít rodinu a místo auta mít kolo. Jo, jako i to je možnost. Tak mě víc záleží na tom, s jakým lidma se stýkám, než na tom, jak to vlastně vypadá se mnou. Když jsou spokojení lidi okolo mě, tak jsem spokojenej i já. Takže ve chvíli, kdy lidi okolo mě potřebují hodně peněz, aby něco mohli, tak já bych je potřeboval taky, ale raději jsem mezi lidma, který tolik peněz nepotřebují. Ale tak jako pořád se dá bydlet ve školce, kde máme sprchu a všechno... (smích)

Na to bych tedy navázal a zeptal se ještě... Jedna věc je, jak se cítíš finančně hodnocenej, ale pak mě taky zajímá, jak společensky?

No finančně se cítím mnohem hůř než společensky. Většinou všichni to berou tak, že učitel, to je potřeba, a lidi to docela kvitují v dobrým... Vlastně si to dokážu docela i obhájit. Vlastně všechno, co tady ve školce musí ten učitel s těma dětma dokázat, aby ty děti byly v pohodě.

No a dokázal by jsi třeba ještě říct, dejme tomu pět slov, jak se cítíš, jaký máš pocit z toho, když někomu řekneš, že seš prostě učitel ve školce?

Já bych tady citoval kokosy na sněhu, ale to dělat nebudu. (smích)

To je...?

Vidím hrdost, vidím sílu a vidím pořádnýho chlapa, co se s ničím a s nikým nesere.

Takovýhle slova, co si pod tím představit?

Těch slov musí bejt víc. Cítím hrdost. Cítím smysluplnost, odhodlání. Když se někdo zeptá, tak mám potřebu mu dokázat, že ani já a ani moje kolegyně vlastně neděláme jen to, že bychom hlídali děti.

Máš pocit, že si ostatní lidi myslí, že je to taková pohodička, že vlastně děláš kulový? Jenom si občas pohraješ s dětma?

Já jsem překvapenej, že to vlastně v podstatě nebejvá. Většinou se setkávám s tím „Jo, to bych nechtěl dělat“, nebo „Je, to bych nechtěl, to bych nezvládl tolik dětí“, s tím se setkávám mnohem častěji. Otázkou je, jestli ty lidi na tolik dětí umí vůbec dohlédnout, a pak taky, co s nimi musíme dělat.

Pak teda ještě úplně poslední věc, kdyby ses znovu rozhodoval, šel by do toho znovu, do školky?

Do týhle jo.

A obecně?

Ty jo, musel bych najít něco podobného. Rozhodně ale už chci dělat něco, co má smysl. Sice jsem našel spoustu hezkejch školek, který mají smysl, ale zatím mám přirostlou tuhle. No a já jsem docela tradicionalista, takže zatím...

Dobře, ale v principu do školky?

No, až mě to jednou přestane bavit, až vyhořím, až to opravdu bude ten konec, tak půjdu dělat něco klidného. Třeba hamburgery...

Tak Kubo, já ti moc děkuju!

Nemáš za co.

Příloha č. 3: Respondent Radomír

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. Více než 100 tis. obyvatel

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský**
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): státní

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Učím devátým rokem, baví mě něco předávat, motivovat malé lidi do života, být vidět, slyšet, беру to jako poslání.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Smířlivá, překvapí to spíš lidi, co mě moc neznají.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Zažil jsem jednou – podle jedné paní ředitelky jsem byl „moc mladý“ a měl jsem ještě studovat. Říkala mi to v srpnu, kdy se na VŠ přihlášky nepodávají. Jestli to bylo i mým pohlavím, to úplně nevím, ale asi ano.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi
- b. Rodiči
- c. Děťmi

Na všech frontách dobrý. Kolegyně, rodiče i děti mě vždycky brali.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Vybral jsem si to, protože je mi jedno, že budu brát málo peněz. S tím nesouhlasím.

Musím mít nervy z ocele. Což je pravda, i když stereotyp mylně předpokládá, že největší zátěž na moje nervy působí ve školce děti.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Občas jako muž, neschopný vidět řadu souvislostí, nechápu některé myšlenkové pochody svých kolegyní, ale to je asi nevyhnutelné a už jsem si zvykl.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Prakticky neustále a při všem.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Od doby, co jsem začal učit, jsem si velice rychle zvykl na uznání rodičů i okolí. Společensky i slovně se cítím být ohodnocen adekvátně, peněz není nikdy dost. Zvlášť v době inflace.

Příloha č. 4: Respondent Tadeáš

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. **Více než 100 tis. obyvatel**

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. **Hlavní město Praha**
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...):

Školka nemá žádnou oficiální právní subjektivitu, formálně šlo na počátku o hlídání dětí v rámci aktivit skupiny Mothers Artlovers, fungující pod uměleckým Spolkem Skutek. Jde o skupinu žen-umělkyně, tematizujících ve svých aktivitách mj. mateřství, situaci žen umělkyně a mužů umělců – rodičů, feminismus... „Školková“ skupina je ale v zásadě autonomní a pravidla a program určují společně průvodci a průvodkyně s rodiči. „Školka“ je výtvarně zaměřená a sídlí ve sdíleném letenském ateliéru Kreslírna.

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Neplánoval jsem to, ale spíš se to stalo. Byl jsem k práci přizván. Mám ale kladný vztah k dětem, mám 7 sourozenců a přítomnost malých dětí kolem sebe vnímám jako přirozenou, od dokončení střední školy jsem také pracoval několik let jako lektor,

vychovatel a družinář na základních školách. Ve školce budu nyní druhým rokem. Práce s předškolními dětmi, u nás to jsou děti od dvou do čtyř let, mě hlavně baví, sám se při ní vyblbnu, pobavím, v mnoha ohledech mi připadá inspirativní. Cítím jako zvláštní čest a závazek, že můžu být u toho, když u dětí dochází k prvotní socializaci a střetu s institucí, byť takto neformální, a snažím se, aby bylo pro ně tohle období ve znamení vstřícnosti, zábavy, přijetí, bezpečí. Vnímám jako důležité i to, že jsem muž: jak kvůli dětem, pro které je přítomnost mužského vzoru myslím určitě pozitivní, i kvůli společnosti jako takové, kde je péče stále primárně spojována více s ženami.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

V 99 % případů pozitivní, občas lehce překvapená – „chlap ve školce, o tom jsem nikdy neslyšela / to jseš první, kterýho znám...“. Vnímám pozitivní zpětnou vazbu na tuto volbu.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Neprošel jsem přijímacím pohovorem, ale obecně jako muž v „ženském“ oboru vnímám dlouhodobě pozitivní diskriminaci spojenou s tím, že v oboru je mužů málo.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: kolegové v práci jsou mí přátelé, cítím se vedle nich dobře
- b. Rodiči: máme myslím výborné vztahy, dobře
- c. Děti: taktéž dobře, některé zvláště menší holčičky mají tendenci se třeba nějakou dobu mě jako muže bát, ledy ale většinou dřív nebo později roztají a je to lepší

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Setkal jsem se s pochybami o tom, zda muž je schopen určité úkony zvládnout, v naší školce je ale např. praxe taková, že kolegyně nesnese zápach dětských výměšků, pročez pokakané děti přebalují a převlíkám já. Tzn. praxe podle mě často stereotypy rozdupává. Každý lektor/lektorka je individuum, stejně jako děti.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Jak už jsem zmínil, asi nejproblematictější občas může být to, že děti se zkrátka mají tendenci mužů víc bát. Není to ale vyloženě obtíž, spíš trochu výzva, snažit se chovat tak, aby ke strachu důvod nebyl, a zároveň si samozřejmě udržet jistou míru autority. Jinak mě nic nenapadá.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Vyloženě výhodu za svým mužstvím v povolání asi nevidím, připadá mi dobré, když jsou lektori genderově namíchaní, odlišní a děti mají možnost si vybrat, s kým se jim například zrovna chce komunikovat, s kým jim je to v danou chvíli komfortnější atd.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Ve všech směrech dobře. Cítím pozitivní zpětnou vazbu od rodičů, kteří jsou za muže ve školce rádi, i společenská odezva je fajn. Kromě toho i finančně se cítím být ohodnocený dobře. Díky tomu, že v umělecké scéně se v posledních letech daří ohodnocovat práci stále důstojněji a naše aktivity vychází z umělecké scény, máme hodinovou mzdu 300 korun, což považuji za příjemné.

Příloha č. 5: Respondent Dan

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. **Více než 100 tis. obyvatel**

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. **Hlavní město Praha**
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...):

čtyřletá zkušenost z privátní Montessori MŠ, pětiletá zkušenost státní školky

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Původně jsem vystudoval speciální pedagogiku, pracoval dva a půl roku na ZŠ a SŠ pro děti se zbytky sluchu. Po obtížné zkušenosti s dětmi na druhém stupni jsem si uvědomil, že jsem tak náročné roli pedagoga dosud nedorostl a školství na čtrnáct let opustil (pracoval jsem jako komerční výtvarník a grafik).

Když jsem doprovázel své syny do MŠ, dozvěděl jsem se o učiteli ve vedlejší MŠ a byl nesmírně překvapen v pozitivním slova smyslu: Předškolní děti jsou tak přímé, nezáludné, hravé a dosud fascinované nejobyčejnějšími aspekty života. Takovou zkušenost jsem měl jako otec se svými dvěma syny. Brzo na to jsem měl možnost jít na

pohovor, kdy Montessori mateřská školka nabízela volné místo pedagoga. S radostí jsem ho přijal.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Reakce okolí na mou volbu byla v drtivé většině velice kladná – zejména ze strany žen. Mám však i negativní zkušenost z venkovského prostředí, když jsme byli na školce v přírodě – ve stylu „koukejte na toho pedofila, vede si své oběti“, takové reakce jsou však výjimečné.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

V rámci přijímacích pohovorů jsem se setkal s pozitivním přístupem.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi
- b. Rodiči
- c. Děťmi

Pociťuji kladné přijetí jak ze strany pedagogů, rodičů zejména, ale i dětí.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Rozpačitý údiv, „pracovat v MŠ je ženská práce“, „Jak můžeš vydržet takový rámus?“, „Jak to vydržíš a neseřežeš ty rozmazlený parchanty?“...

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Vnímám ženy jako násobně praktičtější všestrannější partnery – žena musí myslet na deset věcí, muž stěží zvládá jednu.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Muž je trochu jako malé dítě, více hravější než žena.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Ohodnocen se cítím adekvátně, vedením mé školky supportován.

Příloha č. 6: Respondent Jakub

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. **Více než 100 tis. obyvatel**

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. **Hlavní město Praha**
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...):

Soukromá Ekoškolka v asociaci lesních škol, s programem Začít spolu.

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Motivací mi byla smysluplná práce a vzdělávání dětí. Učím již 8 let.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Nebyla překvapením, studoval jsem pedagogickou střední školu se zaměřením na předškolní pedagogiku.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Kladnou reakci. Mužů ve školství je málo a je po nich tudíž shánka. Tím, že se v naší školce snažíme o vyvážený přístup, tak mužský element je třeba.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Vzhledem k mé povaze jsem povětšinou přijímán kladně. Speciálně pro mé netradiční nápady.
- b. Rodiči: Rodiče mne přijali v dobrém a líbí se jim moje práce.
- c. Děťmi: Děti si umím získat a práce s nimi mě baví a nabízí, proto není obtížné být přijatý pozitivně. Obavu jsem měl pouze při mém prvotním zařazení do dětské skupiny k malým, dvouletým dětem. Nicméně i tam jsem byl přijat.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Nejčastěji s reakcí: „Učitel ze školky? No to tě děti musí milovat!“ Jinak snad se žádnými, většinou dokážu objasnit ostatním, že jde o zaměstnání pod neziskovkou, jako je každé jiné.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Ukonejšit plačtivé dítě mě stojí více psychických sil než mé kolegyně.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Když je třeba děti vyzdvihnout, chytat nebo použít hrubou sílu. Navíc jako kutil mám i velkou výhodu při práci v naší dílničce. Nemluvě o drobných opravách školky.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Pedagog? Hodnocen? :D (Vtip.) Společensky je to přijímáno s oceněním. Slovně se lidé pozastavují nad tím, že na to mám nervy. Finanční ohodnocení odpovídá více méně tabulkovému ohodnocení, jelikož jsme neziskovka, a proto vykonáváme práci pro potěchu, nikoliv pro zisk. Ale hlady neumírám a bydlet taky mám kde.

Příloha č. 7: Respondent Jaroslav

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel**
- c. Více než 100 tis. obyvatel

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský**
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): lesní klub

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Motivací byla smysluplná činnost v přírodě, zdravé a krásné prostředí. Pracuji pátý rok, nejsem pedagog, ale průvodce – chůva.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Pochopení a přející reakce.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Pozitivní – v organizaci potřebovali mužské průvodce.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: velmi dobře

- b. Rodiči: dobře, z počátku někdy lehká nedůvěra, která postupně opadla
- c. Děti: velmi dobře

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Lehce. :) Muži zapomínají, hůř uklízejí, jsou prudší, vesměs to platí. :)

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Obecně ne, ale mám pocit, že ženská role, i když ji může vykonávat muž, je v MŠ, hlavně u malých dětí, užitečnější a potřebnější. Myslím opatrování, utěšování, mazlení. Přínos obou rolí, mužské i ženské, ideálně v kombinaci, pro děti vnímám jako velmi velký.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Společensky dobře – mužské vzory jsou v MŠ potřebné; finančně – obecně vzdělávací sektor je podhodnocen.

Příloha č. 8: Respondent Jindřich

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. **Méně než 10 tis. obyvatel**
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. Více než 100 tis. obyvatel

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský
- c. **Jihočeský**
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): státní

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Baví mne a naplňuje mne práce s dětmi. Mám k nim velice kladný vztah. Ta kliše že? :D
A máme se toho od sebe hodně co naučit.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Najdi si práci pro chlapa... Je to mizerně placený... Já ty máš krásnou práci... Do tebe bych to neřekla... Asi velmi smíšené, záleželo asi, kdo to komentoval.

Jednou nás (mne a děti) zastavila hysterická paní důchodkyně, ať na ty děti nemluvíme a nechám je a kde mají paní učitelku a že bude volat policii... I takové jsou reakce... Spíš je to... smutný.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

My si sem muže zkrátka brát nechceme... My pro vás asi nebudeme mít vlastní šatnu, tak bude lepší, když to zkusíte jinde... To je perfektní, do teď nám nadávali, že tu nemáme kvalifikovanou pracovní sílu a teď ještě, že jsme si sem natáhli chlapa...

Je skvělý, že máme smíšený kolektiv, jistě dáte dětem to, co paní učitelky nedají.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Víceméně ano.
- b. Rodiči: Někteří mnou vyloženě pohrdali, ale... vesměs jsem se cítil přijatý.
- c. Děťmi: Děťmi vždy.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Myslíš tím takový to, jak chlap do školky nepatří... Anebo že jsi hned gay nebo pedofil...
Nebo: „No joooo, ty je utáhneš na vařenou nudli...“ Nebo: „Ty jsi chlap, flink...“?

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Když to holčička nestihla na toaletu a já ji osprchoval... Když se ke mně přišlo dítě „pomazlit“. Když po mně paní ředitelka chtěla vyšetření, že nejsem pedofil... (Jo, opravdu jsem ho absolvoval a neptej se jak.)

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Nemyslím si, že muž, anebo žena nedokáže dát dětem něco jiného než ten druhý. Velice krásné to bylo, když jsme měli třídu dětí, převážně z rozvedených rodin, a alespoň ve školce jsme jim mohli dát „oba rodiče“... Rodiče to říkali, že se jim to líbí a dětem taky... Když doma tátu nemají, alespoň mají vzor ve mně. Nastaly situace, kdy bylo třeba zasáhnout v rámci bezpečnosti, hrubou silou, budit respekt u ostatních (né že by kolegyně nebyly dračice :D).

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Spíše podhodnocen. Naprosto zbytečná halda papírů pro papír... Jako živitel rodiny... Je to hůř placené. Na to, jak moc musí být člověk kompetentní, aby s dětmi pracoval, co vše by měl zvládat a jakou velkou zodpovědnost má... Je to bída...

Aktuálně nepracuji ve školství – cca čtyři měsíce (z důvodu potřeby vyšší výplaty). Pracoval jsem třináct let střídavě jako učitel v MŠ, asistent pedagoga a vychovatel v ŠD. Plus veškeré věci okolo, akce, akademie, výuka hud. nástrojů, divadla, tábory atd. atd.

Odpovědi jsou, co mi aktuálně blesklo hlavou. Nic není jen černé, nebo bílé. Když jsem začínal, reakce byly... Spíše negativnější. Dnes je doba více ohleduplnější, mi přijde.

Tehdá jsme byli asi tři v republice... Pořád mi někdo psal, volal... Dneska je to jedno každému skoro... A člověk si spíš pamatuje to zlejší, to tak je...

Takže závěrem. Ať mě kdykoli kdokoli srážel, protože pracuji s malými dětmi, jsem hrdý, že mám, tedy měl jsem (čistě přechodně, již si brousím zuby na místo v MŠ u nás ve vsi) tu nejlepší práci na světě. A nebýt nepříjemné aktuální finanční situace, neměnil bych ji, a to NIKDY.

Ať si každej myslí, co chce, ne? Důležité je, že s dětmi to spolu zvládáme, myslím si, obstojně a jsme si vzájemnou oporou a průvodci pro čas, který spolu máme trávit.

Příloha č. 9: Respondent Karel

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. **Méně než 10 tis. obyvatel**
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. Více než 100 tis. obyvatel

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. **Karlovarský**
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): státní

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Ve školství jsem 11 let. V MŠ 5 let. Možnost pozitivně ovlivnit novou generaci dětí.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Pozitivní, nikdo s tím neměl problém.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Nezažil.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Kolegyně už mě znaly, takže mě přijaly bez větších nesnází. Jednou jsem měl problém s novou kolegyní, ale ta měla problémy snad s každým a z MŠ do roka odešla.
- b. Rodiči: Měl jsem štěstí, že na začátku jsem měl mladší sourozence svých předchozích dětí ze svého předchozího pracoviště, takže mě rodiče už znali. Pozdější už s mým působením byli srozuměni a neměli s tím problém.
- c. Děti: Nemyslím si, že by to děti vnímaly negativně. Jsou rády, že jsem tam s nimi nezávisle na mém pohlaví.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Na třídních schůzkách jsem rodičům jednou řekl, že si rád hraju a ve školce za to dostanu i zapláceno, což dotazy utišilo a od té doby je klid.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Rozvod rodičů dítěte, kdy matka nebyla ochotná svěřit jakémukoliv muži dítě. Naštěstí se situace stala ke konci školního roku, do té doby vodil dítě do MŠ otec, a holčička si sama vyprosila, že do školky jít i za mnou chce. S matkou bylo nutné si promluvit o situaci a vysvětlit jí, že mi v první řadě záleží na zájmu dítěte.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Většinou v komunikaci se sociálně slabšími rodiči. Jsme malé město v Karlovarském kraji. Mají větší respekt.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Společensky: na dobré úrovni; slovně: pozitivní hodnocení je vždy pěkné a u kritiky si musím říct, jestli je oprávněná, nebo se jedná jen o hlouposti, které dám za hlavu; finančně: v Karlovarském kraji se z platu učitele v MŠ na malém městě dá pěkně žít a uživit rodinu. Nicméně by finanční ocenění mohlo být vyšší vzhledem k odpovědnosti a času strávenému na přípravách i mimo pracovní dobu.

Příloha č. 10: Respondent Martin

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel**
- c. Více než 100 tis. obyvatel

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský**
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): soukromá s Montessori prvky

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Šestý rok; společně s manželkou, se kterou školku provozujeme, si uvědomujeme velkou důležitost přítomnosti obou polarit, mužské i ženské, na počátku života člověka / v péči o dítě (ať už jde výchovu ve většinovém společenském pojetí, vzdělávání, provázení atd. – podle typu přístupu). Obě pohlaví mají totiž na stejnou situaci jiný úhel pohledu, přístup a řešení. Jsme přesvědčeni, že děti by měly vidět obě polarity.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

:-D „Ty máš školku? Tak to bych vážně nečekal/a. To jako teď učíš děti, jo?“

Moji rodiče to podle všeho stále, po téměř šesti letech provozu a cca sedmi letech první myšlenky mít školku, tak úplně neberou jako plnohodnotné živobytí pro muže – sice mi to nikdy naplno neřekli, ale z některých reakcí je to doposud cítit.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Jelikož jsem sám sobě zaměstnavatelem, nezažil jsem, ale sami jsme nějakou dobu zaměstnávali ve školce muže a přijímali jsme ho bez jakýchkoliv předsudků, ba naopak s nadšením, že o tuto profesi nějaký muž usiluje.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Velmi pozitivně, i když někdy narazíme na jiný způsob myšlení.
- b. Rodiči: velmi pozitivně
- c. Děti: velmi pozitivně

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Nejčastěji se setkávám se dvěma stereotypy: 1) Vzhledem k faktu, že se jedná o typicky ženské prostředí, tak se často setkávám s překvapením, že se i muž účastní / chce účastnit již předškolního vzdělávání, běžné je totiž působení pedagoga muže až na ZŠ. 2) Zároveň se také setkávám s myšlenkou, že „co funguje už 30 let, funguje dobře a měnit to rozhodně nebudeme“. – I když na základě jiného přístupu jsou děti evidentně spokojenější a jejich „vzdělávání“ je efektivnější.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Zatím ne, nebo si alespoň žádnou situaci nevybavuji.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Tím, že muž není v tomto prostředí běžný, musím uznat, že pro děti je má přítomnost zajímavá a pro toto prostředí neobvyklá, tzn. že „spoustu věcí mám zadarmo“ právě proto, že jsem muž.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Společensky a finančně naprosto podprůměrně, slovně naopak velmi kladně, a to jak dětmi, rodiči, tak okolím.

Příloha č. 11: Respondent Miroslav

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. **Více než 100 tis. obyvatel**

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. Hlavní město Praha
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. **Moravskoslezský**
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): státní

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Původně jsem vůbec nechtěl být učitelem, ani mě toto povolání nelákalo, stalo se tak náhodou při studiu jiného oboru na VŠ, který jsem dokončil a následně začal studovat druhého bakaláře již se zaměřením na učitelství pro MŠ. Práce je rozmanitá, baví mě, do práce chodím rád, do budoucna bych chtěl být ředitelem MŠ, v tuto chvíli jsem učitelem v MŠ šestým rokem.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Úplně normální, bez jakýchkoliv problémů.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Vzhledem k tomu, že jsem nastoupil do mateřské školy, kde jsem dva roky docházel na praxi, tak jsem ani klasický přijímací pohovor nezažil, paní ředitelka mě přijala hned, protože mě znala.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Kolegyněmi skvěle, často funguji jako hromosvod pro všechny problémy a funguji jako prostředník mezi učiteli a vedením, samozřejmě jsou ke mně milé, vstřícné.
- b. Rodiči: Bez problémů, nesetkal jsem se s problémy.
- c. Děťmi: Skvěle, děti mě mají rády, a to všechny věkové kategorie od 2 až do 7 let. Takže není úplně pravda, že u nejmenších dětí musí být jen žena, u některých malých dětí jsem oblíbenější než kolegyně-ženy.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Úplně se se stereotypy nesetkávám, protože jsem je v naší MŠ vlastně narušil a nyní to berou všichni úplně normálně, že v MŠ je i muž.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Ani ne. Malý problém byla společná šatna s kolegyní, ale to jsme nakonec přestali řešit a převlékali se společně. Občas když byl nějaký víkendový pobyt, tak rozdělení do pokojů, ale to se také dalo řešit jednolůžkovým anebo jsme zase spali společně s kolegyněmi. A musely se přepracovat všechny směrnice a dokumenty, protože obsahovaly jen slovo „učitelka“. Jinak vše ostatní bylo standardní, při práci s dětmi jsem se nesetkal s činností, kterou bych nezvládl, trochu pokulhává česání vlasů holčiček, ale i to jsem se trochu naučil.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Někdy mám benevolentnější pohled na danou věc, některé věci řeším méně, některé naopak více než kolegyně, taky určitá technická zdatnost je fajn, práce s ICT (informační technologie) je mým velkým plusem a celkový mužský pohled na některé problémy.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Společensky nic moc, sice většinou jsou všichni překvapeni a potěšeni, jakou práci dělám, ale často jsem poslední kolo u školského vozu, ze strany vedení, kolegyň, rodičů, dětí jsou pochvaly stále a finanční ohodnocení se hodně zlepšilo, samozřejmě vždycky to může být lepší.

Příloha č. 12: Respondent Petr

1) Velikost obce kde se školka nachází, kde vykonáváš zaměstnání:

- a. Méně než 10 tis. obyvatel
- b. Méně než 100 tis. obyvatel
- c. **Více než 100 tis. obyvatel**

2) Kraj, ve kterém se obec nachází:

- a. **Hlavní město Praha**
- b. Středočeský
- c. Jihočeský
- d. Plzeňský
- e. Karlovarský
- f. Ústecký
- g. Liberecký
- h. Královéhradecký
- i. Pardubický
- j. Vysočina
- k. Jihomoravský
- l. Olomoucký
- m. Moravskoslezský
- n. Zlínský

3) Typ předškolního zařízení, ve kterém jsi zaměstnaný (státní, soukromé, Montessori, waldorfské, lesní,...): nezisková organizace, realizující externí programy pro školy a provozující lesní mateřský klub

4) Jaká byla a je Tvá motivace být pedagogem v MŠ? (Jak dlouho jím jsi?)

Baví mě práce s danou cílovou skupinou, je to hodně hravé, spontánní, děti mi dávají hodně energie – dělám to cca 12 let.

5) Jaká byla reakce okolí na volbu tohoto povolání?

Vesměs pozitivní, zejména když vidí, že mě to baví. Jediný nedostatek – finance.

6) Pokud jsi zažil při přijímacím pohovoru do zaměstnání kladnou nebo negativní diskriminaci, jak vypadala?

Moc pohovorů jsem nedělal, víceméně jen jeden a tam mě chtěli.

7) Jak se cítíš, cítil ses přijatý?

- a. Kolegy a kolegyněmi: Dobře, učitelky nás někdy i zbožňují a oceňují náš styl práce a energii práce s dětmi.
- b. Rodiči: Zas až tak s nimi do styku nepřicházím, ale podobně jako kolegyněmi.
- c. Děti: Paráda, děti v tomto věku Tě nehodnotí, nesoudí, jsi pro ně skoro Bůh.

8) S jakými stereotypy se setkáváš ve spojení se svým povoláním pedagoga v MŠ?

Nevím, snad jen že je to více výjimečné pracovat jako muž v tomto prostředí.

9) Setkal ses s nějakými obtížemi nebo situacemi, kdy bylo to, že jsi muž, náročné?

Ne.

10) A naopak, v jakých situacích je to přínosné?

Jako externí lektor muž mám výhodu, přináším hravost, sílu a další spíše mužské kvality.

11) Jak se cítíš jako pedagog ohodnocen (společensky, slovně, finančně...)?

Společensky ok, zejména ve své soc. bublině.

Slovně ok.

Finančně – v nezisku to žádná hitparáda není, kdybych měl platit hypotéku, tak bych musel dělat něco jiného.